

928

44
A-48

ՆՈՐ ԸՆԹԱՅՔ

ԳԱՂՂԻԵՐԷՆԷ Ի ՀԱՅ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

Մ Ա Ս Ն Բ .

Ի Պ Է Տ Ս

ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ ԵՒ ԻՆՔՆԸՆՏԵԼ ՈՒՍԱՆՈՂԱՅ

ՅՕՐԻՆԵԱՅ

ԿՈՄԻՏԱՍ Ա. ՈՍԿԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک ۸۰ ۸ نومرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎԱԵՓԱՅ ԳԱՎԱՅԵԱՆ

—
1889

Մ Ա Ս Ն Բ .

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ն Ա Խ Ա Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

Գաղղիերէն քերականութիւնը Գաղղիերէն լեզուն
ուղիղ խօսել և ուղիղ գրել կը սովորեցունէ :

Խօսքը բառերէ կը շինուի :

Գաղղիերէն լեզուին բառերը տասն տեսակ են .

Ա. — Անուն կամ Գոյական . Բ. — Յօդ . Գ. — Ածական .
Դ. — Դերանուն . Ե. — Բայ . Զ. — Ընդունելութիւն . Է. —
Մակբայ . Ը. — Նախադրութիւն . Թ. — Շաղկապ և Ժ. —
Զայնարկութիւն , որոնք կ'ըսուին Մասունք բանի (par-
ties du discours) :

Գ Լ Ո Ի Խ Ա .

Ա. — ԱՆՈՒԱՆ ԿԱՄ ԳՈՅԱԿԱՆԻ ՎՐԱՅ
(DU NOM OU DU SUBSTANTIF).

Անուն կամ Գոյական կը կոչուին այն բառերն՝ որք
էակ մը , այսինքն՝ անձ (personne) մը , անասուն (ani-
mal) մը և կամ իր (chose) մը կը նշանակեն , ինչպէս .
Paul (Պօղոս) , Jésus (Յիսուս) , cheval (ձի) , maison
(տուն) :

Անուան երկու տեսակ է . Հասարակ (commun) և Յատուկ (propre) :

Անուան Հասարակ է , երբ ամէն անձի և մի եւ նոյն տեսակէ ամէն իրի կը պատշաճի , ինչպէս . homme (մարդ) , cheval , maison .

Անուան Յատուկ է , երբ մասնաւոր , անհատական անձի մը կամ իրի մ'անուան է , ինչպէս . Adam (Ադամ) , Paris (Քարիզ) , La Seine (Սէն գետը) :

Անուանց կամ Գոյականաց նկատմամբ գիտնալու բանն՝ իրենց Սեռն ու Թիւն է :

Ա . - Ս Ե Ռ

Գաղղիերէն լեզուին Անուանք կամ Գոյականք երկու սեռ (genre) ունին , արական (masculin) և իգական (féminin) :

Արական սեռը՝ բնութեամբ արուները կը ցուցունէ , իսկ իգականը՝ բնութեամբ էգերն . այսու՝ արուներուն անուններն արական և էգերուն անուններն իգական են , ինչպէս . fils (որդի) , cheval , արական են . իսկ fille (աղջիկ) , jument (ճայիկ , ճորակ յի) , իգական են :

Անուան մ'որ սեռէ ըլլալն որոշելը դժուար ըլլալուն , հետեւեալ կանոնները կը դնեմ աստ ի դիւրութիւն ուսանողաց :

Իմաստի նկատմամբ

Արական են .

Ա . - էրիկ մարդ կամ արու անասուն նշանակող անուանք . Un homme , le père , le frère , le lion , le bœuf , le cheval .

Բ . - Օրուան , ամսուան և եղանակաց անուանք . Lundi , Mardi , Juin , Septembre , le printemps .

Գ . - Հողմոց անուանք . Le nord , le sud , ևա :

Հետեւեալ հողմոց անուանք բացառութեամբ իգական են . La bise , la tramontane .

Դ . - Մետաղաց և գոյներու անուանք . L'or , le fer , le jaune , le bleu , ևա :

Ե . - Լեռանց անուանք . Le Caucase , le Massis , le Taurus .

ԲԱՅԱՌՈՒԹԻՒՆ . — Յողնակի գործածուող լեռանց անուանք իգական են . Les Alpes , les Cordillières , les Pyrénées , ևա :

Զ . - Ծառոց և տնկոց անուանք . Le pommier , le poirier , ևա :

ԲԱՅԱՌ . — L'aubépine , l'ébène , l'épine , la ronce , la palme , la vigne , la yeuse իգական են :

Է . - Այբեղգիւմի տառերն . Un A , un B . ևա :

Ը . - Կենդանեաց ընդհանուր սեռի անուանք . Un animal , un oiseau , un reptile , le chat .

ԲԱՅԱՌ . — La bête , la brute .

Թ . - Ամէն գոյականաբար առնուած ածական , անորիչ դերբայ , մակբայ , շաղկապ , ևա : Le bon et le beau , le boire et le manger , le trop et le trop peu , les oui et les non , ևա :

Ժ . - Ամէն բաղաձայնով կամ a , é (էոյ) , i , o , u , վերջաւորեալ տէրութեանց , իշխանութեանց , կոմսութեանց անուանք . Le Canada , le Chili , le Danemark , le Brésil , le Rhin , ևա :

ԲԱՅԱՌ . — La Franche-Comté .

Իգական են .

Ա . - Կանայք կամ իգական սեռէ կենդանիք . Une femme , la mère , la sœur , la fille , la lionne , la louve .

Բ . - Յատկութիւն կամ որակութիւն ցուցունող վերացեալ անուանք . La bonté , la honte , la pudeur , la beauté , ևա :

ՄԻԱԿ ԲԱՅԱՌ . են Le mérite , le courage .

Գ. — Համբ Ե ով աւարտեալ պտղոց և ծաղկանց անուանք. La tulipe, la rose, une orange, une pêche, *և* :

ԲԱՅԱՌ. — Le narcissé, le chèvre-feuille.

Գ. — Համբ Ե ով աւարտեալ տէրութեանց և գետոց անուանք. La France, l'Arménie, la Turquie, la Seine, *և* :

ԲԱՅԱՌ. — Le Bengale, le Mexique, le Maine, le Bigorre, le Péloponnèse, le Perche, le Dunkerque, le Boristhène, le Danube, l'Ebre, l'Euphrate, le Gan-ge, le Rhône, le Tage, le Tibre, le Tigre.

Վերջաւորութեանց նկատմամբ

Արական են .

Ա. — x, eur, ion և son վերջաւորութիւններէն զատ ամէն բաղաձայնով աւարտեալ անուանք. Le lac, le bond, l'œuf, le sang, l'animal, le nom, le loup, le cas, l'art, le tours (շրջան¹), le riz, *և* :

ԲԱՅԱՌ. — La clef, la nef, la soif, la faim, la main, la fin, la cuisson, la moisson, la boisson, la façon, la cour, la vis, la fois, la mœurs, la forêt, la gent, la dent, la mousson, la chanson, la leçon, la mer, la chair, la cuiller, la hart, la part, la nuit (գիշեր²), la mort, la Toussaint, la dot.

Բ. — a, i, o, u աւարտեալ անուանք. Un opéra, un oubli, le vertigo, le trou.

ԲԱՅԱՌ. — i ով և u ով.

La foi, la loi, la paroi, la merci, la fourmi, l'a-près-midi, la peau, l'eau, la glu, la tribu, la vertu.

Գ. — é (գոյ) ով աւարտեալ բառերն եթէ իրենցմէ

(¹) Այս բառն երբոր (-ւր-ի) նշանակէ՝ է-ի-ն է :

(²) Minuit (է- գիշեր), -ի-ն է :

անմիջապէս առաջ t բաղաձայնը չգտնուիր (¹) : Le blé, le café, le thé, le pré, le marché, le canapé, *և* :

ԲԱՅԱՌ. — La pitié, la moitié, l'amitié, l'inimitié.

Գ. — Հետեւեալ վերջաւորութեամբ անուանք .

age, acle, isme,
ége, aume, ôme,
uge, ème, oire,

Ձոր օրինակ . Age, chauffage, collège, déluge, mi-racle, royaume, diplôme, promontoire, *և* :

ԲԱՅԱՌ. — age աւարտեալ .

La cage, image, page, rage, nage, ambages, passerage, saxifrage.

ége. acle.

Une allége. La débacle.

ème.

Une brème, crème, brirème.

oire.

Une armoire, gloire, écritoire, histoire, râcloire, nageoire, passoire, poire, victoire, bouilloire, mâ-choire, une mémoire (²), bassinoire.

Իգական են .

Ա. — x, eur, ion և son աւարտեալ անուանք եր-բոր վերջընթեր տառը ձայնաւոր ըլլայ .

Une croix, voix, chaleur, frayeur, cession, mai-son, *և* :

ԲԱՅԱՌ. — Un choix, crucifix, flux et reflux, prix, faix, faux (սուս), taux, courroux.

Le cœur, chœur, chou-fleur, les pleurs, bonheur, malheur, labeur, honneur, déshonneur, équateur.

(¹) Եթէ անմիջապէս առաջ t զիրը գտնուի է-ի-ն է . գոր օրի-նակ . piété, bonté, եւայլն :

(²) Այս բառն երբոր (հ-ւ-ի յ-ի-ն) նշանակէ -ի-ն է :

Un pion, un bastion, un camion, un champion, un lampion, un fanion, un gabion, un galion, un talion, un ganglion, un taudion, un croupion, un scorpion, un septentrion, un million, un billion, trillion, un brimborion.

Le blason, le peson, le tison, l'oisson, un poison, un contrepoison.

Բ. — té աւարտեալք միշտ իգական են . La beauté, la cité, la dignité, la vanité, ևն :

ԲԱՅԱՌ. — Un aparté, arrêté, comté, comité, côté, pâté, traité, velouté, bénédicité.

Գ. — ée աւարտեալք . Une armée, après-dînée, rosée, volée, ևն :

ԲԱՅԱՌ. — Athée, Musée, Orphée, Thésée.

Գ. — ie աւարտեալք . La boiserie, agonie, rêverie, toupie, ևն :

ԲԱՅԱՌ. — Le génie, Mèssie, incendie, parapluie (1), foie, périhélie, pavie.

Ե. — ière աւարտեալք . La bière, la rivière, ևն :

ԲԱՅԱՌ. — Le cimetièrre, le derrière.

Զ. — Հետեւեալ վերջաւորութիւնք . ace, ade, ance, ence, lle, mme, nne, rre, sse, ude, ue, ure.

Օրինակք .

La glace, une arcade, la constance, la diligence, une aiguille, une épigramme, une consonne, une pierre, une promesse, une allumette, l'exactitude, la massue, une aventure.

Հետեւեալք այս կանոնէս կը զարտուղին .

ace ուլ un espace (արբանձակութիւն, վերջ 2) .

ade ուլ un grade, le jade, le stade.

(1) Pluie ըստ կանոնի ետեւէն է :

(2) Իսկ երբոր բառանշատ (բառերէն ետեւէն բառերէն իւր-իւր, զրաշարութեան մէջ) նշանակէ ետեւէն է :

ance ուլ le rance.

ence ուլ le silence.

lle ուլ 14 հատ . Le calville, un mille, le chèvre-feuille, le codicille, le codille, un intervalle, un isabelle, le libelle, le quadrille (1), le spadille, le trille, le vaudeville, le vermicelle, le violoncelle.

mme ուլ 3 հատ . kilogramme, programme, somme (2) .

nne ուլ personne (ուրեք) .

rre ուլ 6 հատ . le beurre, le cimenterre, le lierre, le tonnerre, le parterre, le verre.

sse ուլ 2 հատ . la carosse, le Parnasse.

tte ուլ 1 հատ . un squelette.

ude ուլ prélude.

ue ուլ 18 հատ . Un cantique, un casque, un catalogue, un colloque, un dialogue, un distique, un dogue, un émétique, un manque, un masque, un narcotique, un pique (Բարբառէն վերջէն ետեւէն . մաշա 3), un portique, un risque, un soliloque, un topique, un tropique, un viatique.

ure ուլ 5 հատ . Un augure, le mercure, parjure, murmure, tellure.

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ . — Բառ կայ որ առանձին առնուելով իգական է . բայց բայի մը հետ բաղադրեալ առնեն մը կազմելով՝ արական կը ըլլայ , զոր օրինակ .

Un porte-feuille, un porte-lettre, un porte-mouchette, tire-balle, tire-bottes, casse-noisettes, ևն :

(1) Իտալիէն է երբ (չեւեւ) նշանակէ :

(2) Somme (արբանձակութիւն) ետեւէն է :

(3) Pique երբոր տէգ (վերջ) . Տէգի երկայնութիւն, բարձրութիւն . Տիգարը զինուոր . Վժտութիւն, հակառակութիւն նշանակէ, ետեւէն է :

Է. — Ամէն համբ Ե ով աւարտեալ անուանք՝ որք վերոյիշեալ կանոնաց միոյն վերջաւորութիւնը չունին, իգական են .

Une affaire, avarice, cruche, fenêtré, plainte, larme, եւ .

Հետեւեալք բացառութեամբ արական են . ուսանողք սերտերու են .

Abîme, acte, amiante, adverbe, adultère, aigle⁽¹⁾ (արծիւ իււլան), albâtre, ambre, anecdote, ange, angle, antidote, antre, arbitre, arbre, arbuste, arcane, archiviste, artifice, asile, asthme, astre, âtre, aune⁽²⁾ (լաստենի), auspice, automate, axe, azote, bénéfice, bien-être, bitume, blâme, branle, bronze, buste, cable, cadavre, cadre, calibre, calice, calme, camphore, cancre, candélabre, caprice, caractère, caudère, cèdre, centime, centre, cercle, chancre, change, chanvre, chapitre, charme, chiffre, chrême, cidre, cierge, cigarette, cilice, cloître, clystère, coche, coffre, comble, comité, commerce, compte, concile, concombre, cône, congre, conte, contraste, coude, costume, couvercle, crâne, cratère, crêpe, crépuscule, crétinisme, crible, crime, cube, cuivre, culte, cygne, cylindre, décompte, dédale, délire, démerite, désastre, dièse, désordre, dialecte, diamètre, diaphragme, diathèse, dilemme, diocèse, divorce, dogme, domaine, domicile, doute, drame, échange, écho (էտ), édifice, éloge, empire, emplâtre, énigme, épisode, épitaphe, épithète, épitome, équilibre, équinoxe, esclandre, escompte, évangile, exemple, exercice, exode, faite, fiacre, filigrane, flegme, fleuve, frontispice, germe, genre, geste, gîte, glaive, globe, globule,

⁽¹⁾ Իդ-լ-ն է Երրոր (-բն-ին-ն ԴԵՆ) նշանակէ .
⁽²⁾ Իդ-լ-ն է Երրոր (Ի-ն-ն) նշանակէ :

gouffre, groupe, gymnase, havre, hémisphère, homicide, hymne (հիմն⁽¹⁾), երգ . օրհնութիւն, iconoclaste, iconolâtre, interrègne, isthme, jeûne, labyrinthe, large, linge, litre, lobe, lucre, lustre, luxe, malaise, mâle, maléfica, manche (հ-ն⁽²⁾), les mânes, le manifeste, marbre, martyre, massacre, médianoche, mélange, membre, mensonge, mérite, météore, meuble, meurtre, microscope, mime, ministère, mobile, modèle, môle, monde, monastère, monopole, monosyllabe, monstre, moule, multiplicande, muscle, mystère, navire, négoce, nombre, ongle, opprobre, orchestre (օր-տ-ն-ը), ordre, organe, orge, orme, orne, ovale, pacte, panache, panthère, parachute, paradoxe, parricide, participe, patrimoine, peigne, pendule (քօնանկ . կշռ-ն⁽³⁾), période (ք-ն-ը . կ-ն . ժ-ն⁽⁴⁾), pétale, peuple, phénomène, philtre, piédoche, plane, platine, plâtre, poème, poivre, pôle, polysyllabe, poste (տեղ . պաշտօնավայր . Պահանորդք . Պաշտօն⁽⁵⁾), pouce, précepte, prêche, précipice, préjudice, prestige, prodige, protocole, proverbe, pupître, quadrige, quadrilatère, quantième, quinconce, régime, règle, remède, reproche, reste, rêve, rhume, rite, rôle, sable, sabre, sacerdoce, sacre, sacrifice, salpêtre, scandale, sceptre, scrupule, service, sexe, siècle, signe, site, songe, souffle, spectre, style, subside, stigmaté, supplice, symbole, synode, synonyme, télescope, terme, texte, théâtre, triangle, trône, trouble, tumulte, ukase, ulcère, usage, ustensile, va-

⁽¹⁾ Իդ-լ-ն է Երրոր լ-ն-ն (եկեղեցւոյ) նշանակէ .
⁽²⁾ Իդ-լ-ն է Երրոր (Բե-ն-ն) նշանակէ .
⁽³⁾ Իդ-լ-ն է Երրոր (ք-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն) նշանակէ .
⁽⁴⁾ Իդ-լ-ն է Երրոր (դ-ն-ն-ն-ն-ն) նշանակէ .
⁽⁵⁾ Իդ-լ-ն է Երրոր (ն-ն-ն-ն-ն) եւ կամ (ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն) նշանակէ .

carne, ventre, verbe, vestibule, vice, vignoble, vinaigre, viscère, vote, zèle, zéphyre.

Ուսանողք սոյն բառերուն նշանակութիւնները գործոյս բառգրքին մէջ կրնան նայիլ և գտնել :

Բ. - Թ Ի Ի

Գաղղիերէն լեզուին Անուանց կամ Գոյականաց թիւն երկու է, եզակի (singulier) և յոգնակի (pluriel) : Եզակին մի անձ կամ մի իր ցոյց կու տայ, իսկ Յոգնակին մեկէն անէին, զոր օրինակ .

Եզակի	Յոգնակի
Un livre, գեքք մը .	des livres, գեքքեր :
Un homme, մարդ մը .	des hommes, մարդիկ :

Գ Ո Յ Ա Կ Ա Ն Ա Յ Յ Ո Գ Ն Ա Կ Ի Ն

Ա. - ԸՆԳՆԱՆՈՒՄ ԿԱՆՈՆ . — Եզակի գոյականներն յոգնակի ընելու համար վերջերնին s մ'աւելցունելու է, ինչպէս . un roi, թագաւոր մը, des rois, թագաւորներ . une ville, քաղաք մը, des villes, քաղաքներ :

ԲԱՅԱՌ . — s, x, z, աւարտեալ բառերն, յոգնակիի մէջ անփոփոխ կը մնան, ինչպէս . Un fils (ֆէ-), որդի մը, des fils, որդիք . une voix, ձայն մը, des voix, ձայներ . un nez, քիթ մը, des nez, քիթեր :

Բ. — Եզակիի մէջ au, eau, eu կամ œu աւարտեալ բառերն յոգնակիի մէջ s ի տեղ x կ'առնուն, ինչպէս . Un tuyau, խողովակ մը, des tuyaux, խողովակներ . un bateau, նաւակ մը, des bateaux, նաւակներ . un neveu, եղբորորդի մը, des neveux, եղբորորդիներ . un vœu, իղձ մը, des vœux, իղձեր :

ԲԱՅԱՌ . — Landau և Bleu բառերն s ով յոգնակի կ'ըլլան, ինչպէս . landaus, bleus.

Գ. — Ou աւարտեալ բառերն s ով յոգնակի կ'ըլլան, ինչպէս . Un verrou, պարզունակ մը, des verrous, պարզունակներ . un clou, գամ մը, des clous, գամեր :

ԲԱՅԱՌ . — Bijou, գոհար, caillou, կայծքար, chou, կաղամբ, genou, ծունկ, hibou (հիբու), բու, joujou, խաղալիկ, pou, ոջիլ բառերն յոգնակիի մէջ x կ'առնուն, ինչպէս . Des bijoux, des cailloux, des choux, des genoux, des hiboux, des joujoux, des poux.

Դ. — Եզակիի մէջ al աւարտեալ գոյականք յոգնակիի մէջ aux կ'ըլլան, ինչպէս . Un mal, չարիք մը, des maux, չարիքներ . un animal, անասուն մը, des animaux, անասունք . un cheval, ձի մը, des chevaux, ձիեր . un tribunal, ատեան մը, des tribunaux, ատեաններ . un hôpital (օֆէթալ), հիւանդանոց մը, des hôpitaux, հիւանդանոցք . un bocal, սորակ մը, des bocaux, սորակներ, ևա :

ԲԱՅԱՌ . — Aval, ստորագրութիւն երաշխաւորութեան . bal, պարահանգէս . cal, կոշտ (նարբ) . cantal, կանտալեան պանիր . carnaval, բարեկենդան . nopal նոպալէնի (տեսակ մը քար) . narval, ծովային միեղջերու . միաժանի . pal, ցից . régal, խնջոյք . chacal, շնագայլ . serval, վագրակատու բառերն s ով յոգնակի կ'ըլլան, ինչպէս . Un aval, des avals. un bal, des bals. un cal, des cals. un cantal, des cantals, ևա :

Ե. — Եզակիի մէջ ail աւարտեալ գոյականք յոգնակիի մէջ s կ'առնուն, ինչպէս . Un éventail, հովահար մը, des éventails, հովահարք . un gouvernail, ղեկ մը, des gouvernails, ղեկեր . un portail, մեծ դուռ մը, des portails, մեծ դուռներ :

ԲԱՅԱՌ . — Bail, վարձումն, վարձագիր . corail,

բուստ . émail, կիտուածանկար (փնէ) . soupirail, շըն-
չահան . vantail, թեւ (դրան, պարուհանաց) . vitrail, ա-
պակի բառերն յոգնակիի մէջ կ'ըլլան baux, coraux,
émaux, soupiraux, vantaux, vitraux.

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Travail երկու յոգնակի ունի . Ա. — Tra-
vaux, երբ աշխատութիւն նշանակէ . Բ. — Travaux, երբ
համարատուութիւն նշանակէ, և կամ պայտարաց այն
մեքենայն (պարոյ)՝ որ ստահակ ձիերը լուսնելու կամ
դարմանելու կը գործածուի :

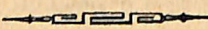
Ail, երկու յոգնակի ունի . Aulx (օ), սխտոր, սո-
վորական լեզուի մէջ, բայց բուսաբանք ընդհանրապէս
ails ձեւը նախամեծար կը համարին :

Aieul, նոյնպէս երկու յոգնակի ունի . Ա. — aïeux,
նախնիք նշանակութեամբ . Բ. — aïeuls, հայրական կամ
մայրական մեծ հայր (հա) նշանակութեամբ :

Ciel, երկու կերպ յոգնակի ունի . Ա. — cieux, եր-
կինք նշանակութեամբ . Բ. — ciels, երբ նկարուց վեր-
նակողմը, կամ անկողնոյ և քարահանքի ձեղուն, և
կամ կլիմայ նշանակէ :

Œil, նոյնպէս երկու յոգնակի ունի . Ա. — yeux,
աչք, ածու (Բարլ), ծակտիք նշանակութեամբ . Բ. —
œils, բարդ բառերու մէջ կը գործածուի, ինչպէս .
œils-de-bœuf, բորբոշի պատուհան . œils-de-chat,
կզաքար :

Bercail, փարախ և Bétail, դուար բառերն յոգ-
նակի չունին . bestiaux, արջառք բառը միշտ յոգնակի
կը գործածուի, որոյ եզակին bestial անգործածելի է :

Գ Լ ՈՒ Խ Բ .

Բ . — Յ Օ Դ Ի Վ Ը Ս Յ
(DE L'ARTICLE).

Յօդը մասնիկ մ'է, որ սովորաբար որոշեալ գոյա-
կանաց առջեւ դրուելով, անոնց հետ սեռով և թուով
կը համաձայնի :

Գաղղիացիք մինակ մէկ յօդ ունին, որն որ եզակի
արական գոյականներէն յառաջ դրուած ատեն՝ le (լէ)
կ'ըլլայ, ինչպէս le ciel, le livre, և . եզակի իգական
գոյականներէն յառաջ դրուած ատեն՝ la կ'ըլլայ, ինչ-
պէս . la terre, la plume, և . իսկ յոգնակի թէ՛ ա-
րական և թէ՛ իգական գոյականներէն յառաջ՝ les կ'ըլ-
լայ, ինչպէս . les animaux, արական յոգնակի, les étoiles,
էջակն յոգնակի :

Յօդն երկու կերպ փոփոխուած ունի .

Ա. — Երբ որ le կամ la յօդը ձայնաւորով կամ ան-
ձայն h տառով սկսեալ բառէ մը յառաջ դրուի, իւր
e կամ a ձայնաւորը կը կրճատուի և տեղն l տառին
վրայ ապաթարց (apostrophe) (') կը դրուի : Այս փո-
փոխութիւնը կրճատումն (élision) կ'ըսուի . ինչպէս .

L'arbre	փոխանակ ըսելու	le arbre.
L'épée	»	la épée.
L'heure	»	la heure, և այլն :

Բ. — Երբոր le կամ les յօդէն յառաջ de կամ à նա-
խադրութիւններէն մին ըլլայ, յօդը նոյն նախադրու-
թեան հետ կը միանայ, և միասին du, des, au, aux
կ'ըլլայ : Այս փոփոխութիւնն ալ կ'ըսուի Ամփոփումն
(contraction), ինչպէս .

Du livre	փոխանակ ըսելու	de le livre.
Des fruits	»	des les fruits.
Au soleil	»	à le soleil.
Aux jours	»	à les jours, և այլն :

ԳԻՏԵԼԻԲ . — Այս ամփոփումն եղակի մէջ ճայնաւորով կամ անձայն h ով սկսեալ բառերէն յառաջ չգործածուիր . ուստի du enfant, au homme չըսուիր , այլ de l'enfant, à l'homme պէտք է ըսել . իսկ յոգնակի մէջ կը գործածուիր , ինչպէս . des enfants, aux hommes.

Հոլովացոյց պատկեր

Եղակի արական

Յոգնակի արական

Ուր . և հոյց . Le jardin, պարտեզը . Les jardins, պարտեզները .
Սեռ . և բոյց . du jardin. des jardins.
Տրուիւն . au jardin. aux jardins.

Եղակի իգական

Յոգնակի իգական

Ուր . և հոյց . La croix, խաչը . Les croix, խաչերը .
Սեռ . և բոյց . de la croix. des croix.
Տրուիւն . à la croix. aux croix.

Ճայնաւորով կամ անձայն e ով սկսեալ արական և իգական անուանց հոլովումն :

Եղակի

Յոգնակի

Ուր . և հոյց . L'école, դպրոցը . Les écoles, դպրոցները .
Սեռ . և բոյց . de l'école. des écoles.
Տրուիւն . à l'école. aux écoles.

Un թուականէն ետքն եկող անուան մը հոլովումն :

Եղակի

Յոգնակի

Ուր . և հոյց . Un arbre, ծառ մը . Des arbres, ծառեր .
Սեռ . և բոյց . d'un arbre. d'arbres.
Տրուիւն . à un arbre. à des arbres.

Ածականէ մ'ետքն եկող անուան հոլովումն :

Եղակի

Յոգնակի

Ուր . և հոյց . Le bon élève, բարի աշակերտը . Les bons élèves, բարի աշակերտները .
Սեռ . և բոյց . du bon élève. des bons élèves.
Տրուիւն . au bon élève. aux bons élèves.

Ստացական կամ ցուցական ածականով անուան մը հոլովումն .

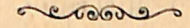
Եղակի

Յոգնակի

Ուր . և հոյց . Mon frère, եղբայրս . Ces frères, այս եղբարքս .
Սեռ . և բոյց . de mon frère. des ses frères.
Տրուիւն . à mon frère. à ces frères.

Յատուկ անուանց հոլովումն .

Haïg, de Haïg, à Haïg

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ Գ .

Գ . — Ա Ծ Ա Կ Ա Ն Ի Վ Ի Ր Ա Յ (DE L'ADJECTIF).

Ածականը գոյականի վրայ դրուելով՝ անոր ինչպէս լինելը ցոյց կը տայ , ինչպէս . bon père; petit arbre; grand bonheur.

Երկու տեսակ ածական կայ , որակական , որ գոյականին որպիսութիւնը կը ցուցունէ , և որոշիչ , որ գոյականին նշանակութիւնը կ'որոշէ :

ՈՐԱԿԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆԻ

Որակական ածականը (des adjectifs qualificatifs), ըստ ինքեան ոչ սեռ ունին և ոչ թիւ , այլ իրենց որակած գոյականին սեռն ու թիւը կ'առնուն :

ԸՆԴՀ . ԿԱՆՈՆ . — Եթէ ածականն , արականի մէջ , համր e ով չաւարտիր , իգականի մէջ համր e մը կ'առնու իւր վերջին ծայրն , ինչպէս . Prudent, բարձր . prudente, էգ ; saint, sainte ; méchant, méchante ; petit, petite ; vrai, vraie ; poli, polie, կա :

ԲԱՅԱՌ. Ե. — Արականի մէջ el, eil, en, on, et աւարտեալ ածականք իգականի մէջ համր e էն յառաջ կը կրկնեն իրենց վերջին բաղաձայն տառերն , ինչպէս . cruel, ար. cruelle, էք. vermeil, vermeille, ancien, ancienne, bon, bonne, net, nette, muet, muette, եւ :

ԳԻՏԵԼԻԻՔ . — Հետեւեալ բառերը բացառութեամբ իրենց վերջին տառը չեն կրկներ , այլ բութ շեշտ (accent grave) (‘) մը կ’առնուն t էն առաջ գտնուող e ին վրայ , ինչպէս . complet, ար. complète; էք; incomplet, incomplète; discret, discrète; indiscret, indiscrète; inquiet, inquiète; concret, concrète; replet, replete; secret, secrète.

Բ. — Bas, gros, gras, las, gentil, sot, épais, nul, bellot, vieillot, pâlot, profès, exprès ածականներն , որպէս և paysan գոյականն իգականի մէջ համր e էն յառաջ իրենց վերջին բաղաձայնը կը կրկնեն , ինչպէս . Basse, grosse, grasse, lasse, gentille, sotté, épaisse, nulle, bellotte, vieillotte, pâlotte, professe, expresse, և paysanne.

Գ. — Jumeau, beau, nouveau, fou, mou, vieux ածականաց իգականը կըլլայ այսպէս . jumelle, belle, nouvelle, folle, molle, vieille. Վերջի հինգ ածականք երկրորդ արական մ’ալ ունին՝ որ է , bel, nouvel, fol, mol և vieil, որոնք ձայնաւորով կամ անձայն h ով սկսեալ գոյականաց առջեւ կը գործածուին , ինչպէս . bel enfant, bel homme; nouvel attentat, nouvel habit; un fol orgueil, fol homme; vieil habit, եւ :

Դ. — Արականի մէջ f աւարտեալ ածականք , որպիսիք են bref, naïf, իգականի մէջ իրենց f տառը ve ի կը փոխեն , ինչպէս . brève, naïve.

Ե. — Արականի մէջ x աւարտեալ ածականք , իգականի մէջ իրենց x ը se ի կը փոխեն , ինչպէս . dange-reux, dangereuse; jaloux, jalouse.

ԳԻՏԵԼԻԻՔ . — Doux, faux, roux և préfix բառերուն իգականը կըլլայ douce, fausse, rousse և préfixe.

Զ. — Արականի մէջ er աւարտեալ ածականաց իգականն ընդհանուր կանոնին համաձայն կը կազմուի , սակայն վերջընթեր e ին վրայ բութ շեշտ (accent grave) (‘) մը պէտք է յաւելուել , ինչպէս . léger, légère; entier, entière.

Է. — Արականի մէջ gu աւարտեալ ածականք իգականի մէջ համր e մը կ’առնուն , որոյ վրայ կը դրուի նաեւ երկկէտ (tréma) (¨) , զի առանց երկկէտի , gue վերջաւորութիւնն համր պիտի մնար , ինչպէս . figue (ֆէկ) և sarigue (սարիգ) բառից մէջ : Aigu, aiguë (էկէ-); ambigu, ambiguë.

Ը. — Արականի մէջ eur և teur աւարտեալ ածականներէն անոնք որ ներկայ դերբայէ մը (participe présent) կազմեալ են , ինչպէս . trompeur (trompant), menteur (mentant), իգականի մէջ euse կ’աւարտին , ինչպէս . trompeuse, menteuse.

ԳԻՏԵԼԻԻՔ . — Pécheur, enchanteur, vengeur ածականաց իգականը կ’ըլլայ , pécheresse, enchanteresse, vengeresse.

Թ. — teur աւարտեալ ածականներէն անոնք՝ որ ներկայ դերբայէ մը կազմեալ չեն , ինչպէս accusateur (accusant), իգականի մէջ իրենց վերջաւորութիւնը trice ի կը փոխեն , ինչպէս . accusateur, accusatrice; bienfaiteur (պէէնֆէրէտ), bienfaitrice; délateur, délatrice.

ԳԻՏԵԼԻԻՔ 1. — Կան մի քանի teur աւարտեալ ածականք , որք թէ եւ ներկայ դերբայէ մը կազմեալ են , սակայն իգականի մէջ բացառութեամբ trice կ’աւարտին , ինչպէս . exécuteur, exécutrice; inspecteur, inspectrice, inventeur, inventrice; persécuter, persécutrice.

2. — Meilleur, majeur, mineur, որպէս և érieur

աւարտեալ ածականք իրենց իգականներն ընդհանուր կանոնին համաձայն կը կազմեն, ինչպէս. meilleure, majeure, mineure; antérieur, antérieure; supérieur, supérieure.

3. — Amateur, auteur, docteur, imposteur, littérateur, professeur, rédacteur, եւ գոյականք, երբ ածականաբար գործածուին, իգականի մէջ, սովորաբար անփոփոխ կը մնան: Նոյնպէս artisan, témoin, grognon բառերն, ինչպէս. une femme amateur (էֆեմաէ); une femme auteur (էֆեմաէ).

Fat, châtain, dispos ածականք իգական չեն գործածուիր:

Հետեւեալ ածականաց իգականը բոլորովին անկանոն կերպիւ կը կազմուի. ուսանողը սերտելու են:

Blanc, ար. blanche, էէ; franc, franche; sec, sèche; frais, fraîche; turc, turque; public, publique; caduc, caduque; grec, grecque; malin, maligne; bénin, bénigne; long, longue; oblong, oblongue; tiers, tierce; favori, favorite; coi, coite.

ՈՐԱԿԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆԱՅ ՅՈԳՆԱԿԻՆ

ԸՆԴՀ. ԿԱՆՈՆ. — Ածական մը յոգնակի ընելու համար վերջն s մ'աւելցունելու է, ինչպէս. Bon, ար. bonne, էէ. bons, ար. օթ. bonnes, էէ օթ; méchant, méchante, méchants, méchantes, եւ:

ԲԱՅԱՌ. — Եզակիի մէջ s, x աւարտեալ ածականք, յոգնակիի մէջ անփոփոխ կը մնան, ինչպէս. Un mur épais, des murs épais; un enfant pieux, des enfants pieux, եւ:

Բ. — Եզակիի մէջ eau աւարտեալ ածականք յոգնակիի մէջ x կ'առնուն, ինչպէս. Beau, beaux; nouveau, nouveaux. եւ:

Գ. — Եզակիի մէջ al աւարտեալ ածականաց մեծ մասն, յոգնակիի մէջ իրենց վերջաւորութիւնն aux ի կը փոխեն, ինչպէս. Moral, moraux; égal, égaux; brutal, brutaux; amical, amicaux, եւ:

ԲԱՅԱՌ. — al աւարտեալ ածականներէն ոմանք, որոց արական յոգնակին քիչ կը գործածուի, յոգնակիի մէջ ըստ ընդհանուր կանոնին s կ'առնուն, ինչպէս. Fatal, fatals; naval, navals; filial, filials; final, finals; glacial, glacials; initial, initials; nasal, nasals; pascal, pascals; théâtral, théâtrals, եւ:

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԱԾԱԿԱՆԱՅ

Ածականը թէեւ ինքնին ո՛չ սեռ ունի և ոչ թիւ, սակայն իւր գոյականին հետ սեռով և թուով կը համաձայնի, ինչպէս. Le bon père, les bons pères; la bonne mère, les bonnes mères, եւ:

Երբ ածականն երկու կամ աւելի եզակի գոյականաց վերաբերի, յոգնակի կը դրուի, ըստ որում երկու եզակի կարժէն մի յոգնակի.

Եթէ գոյականներն արական են, ածականն յոգնակի արական կը դրուի, ինչպէս. L'oncle et le neveu intelligents. Եթէ գոյականներն իգական են, ածականն յոգնակի իգական կը դրուի, ինչպէս. La tante et la nièce intelligentes. Իսկ եթէ գոյականք տարասեռ են, այսինքն՝ մին արական և միւսը կամ միւսներն իգական, ածականը միշտ յոգնակի արական կը դրուի, ինչպէս. Le neveu et la nièce intelligents.

Nu և demi ածականը մերթ իրենց գոյականին հետ կը համաձայնին և մերթ չեն համաձայնիր :

Nu և demi անփոփոխ կը մնան , երբ գոյականէն յառաջ դրուած են , և այն ատեն իրենց մէջտեղը մի-ուրեքեան գիծ (trait d'union) (-) մը կ'ուզեն . Pendant une demi-heure, il est resté nu-pieds. Իսկ գոյականին հետ կը համաձայնին , երբ անկէ վերջը դրուած են , ինչպէս . Je vous ai attendu une heure et demie. Il marchait pieds-nus.

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Demie բառն իբրեւ գոյական իգական է և յոգնակիի նշան կ'առնու , ինչպէս . Une demie, deux demies. Cette horloge sonne les demies.

Nu ածականը , թէպէտ գոյականէն յառաջ դրուած ըլլայ , անոր հետ կը համաձայնի , երբ իւր վրայ յօդ ունենայ , ինչպէս . La nue (ւի) propriété.

Feu ածականը միշտ գոյականէն յառաջ կը դրուի , և անոր հետ կը համաձայնի երբ անմիջապէս քովը դըրուած է , ինչպէս . La feue (հանգուցեալ) reine; ma feue sœur. Իսկ անփոփոխ կը մնայ , երբ գոյականէն բաժնուած է յօդով կամ որոշիչ ածականով մը , ինչպէս . Feu la reine; feu ma sœur.

Որակական ածականը երբեմն բայից վրայ դրուելով , մակբայօրէն կը գործածուին և այն ատեն անփոփոխ կը մնան , ինչպէս . Voir clair; parler haut; frapper fort; marcher droit; sentir bon; coûter cher, և այլ այս տեսակ բացատրութեանց մէջ . Ces enfants parlent haut; ces meubles coûtent cher.

Être, devenir, paraître, sembler բայերէն յետոյ դրուած ածականն ո՛չ թէ մակբայ , այլ ածական է (ստորոգելի, attribut) և հետեւապէս իւր որակած գոյականին հետ կը համաձայնի , ինչպէս . Ces livres sont chers; ces fruits semblent bons.

Որակական ածականը զանազան աստիճաններով ցոյց կու տան իրենց գոյականաց որպիսութիւնն : Արդարեւ մարդ կրնայ երջանիկ , ուրիշէ մ'աւելի կամ նուազ երջանիկ , և կամ ամենեւն աւելի երջանիկ ըլլալ :

Աստի յառաջ կու գան երեք աստիճանք . Ա. — Դրական (positif) , Բ. — Բաղդատական (comparatif) և Գ. — Գերադրական (superlatif) :

Ա. — Դրականը գոյականին մի միայն ինչպէս ըլլալը ցոյց կու տայ , զոր օրինակ . Belle maison, cette maison est belle.

Բ. — Բաղդատականը գոյականին ուրիշի մը հետ համեմատութեամբ ինչպէս ըլլալը ցոյց կու տայ . և ըստ որում համեմատեալ գոյականն ուրիշէն կամ վեր պիտի ըլլայ , կամ վար և կամ անոր հաւասար , անոր համար երեք բաղդատական աստիճան կայ . Ա. — Առաւել-յուրեան (de supériorité) , Բ. — Նուագուրեան (d'infériorité) և Գ. — Հաւասարուրեան (d'égalité) :

1. — Առաւելուրեան բաղդատականը կը շինուի՝ ածականէն յառաջ plus և ետքը que դնելով , ինչպէս . Cette maison est plus belle que l'autre.

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Երեք ածական կայ , որոնք իրենք իրենցմէ առաւելութեան բաղդատականի զօրութիւն ունին . այսինքն՝ Meilleur (լաւագոյն) , փոխանակ plus bonի(1) . Moindre (քիչագոյն) , փոխանակ plus petitի , և pire (չաւագոյն , ա՛լ քիչ) , փոխանակ plus mauvaisի . Բայց plus petit և plus mauvais եւս կրնան գործածուիլ :

2. — Նուագուրեան բաղդատականը կը շինուի՝ ածականէն յառաջ moins և ետքը que դնելով , ինչպէս . cette maison est moins belle que l'autre.

(1) Այս plus bonը բնաւ չգործածուիր :

3. - Հաւասարութեան բաղդատականը կը շինուի ածականէն յառաջ aussi կամ si և ետքը que դնելով, ինչպէս . cette maison est aussi belle que l'autre.

Գ. - Գերադրականը գոյականին վերջին աստիճանի վեր կամ վար ըլլալը ցոյց կու տայ, որն որ երկու կերպիւ կ'ըլլայ, մէկ մ'ուրիշներուն հետ համեմատելով, որ Յարաբերական (relatif) գերադրական կ'ըսուի, մէկ մ'ալ առանց համեմատութեան, որ բացարձակ (absolu) գերադրական կ'ըսուի :

Յարաբերական գերադրականը կը կազմուի առաւելութեան կամ նուազութեան բաղդատական ածականին վրայ յօդ, կամ mon, ton . . . դնելով, ինչպէս . C'est la plus belle maison, կամ c'est la maison la plus belle, կամ c'est la plus belle des maisons. C'est ma plus belle maison, այսինքն՝ c'est la plus belle de mes maisons.

Բացարձակ գերադրականը կը կազմուի սոսկ ածականէն յառաջ très, fort, bien, infiniment, extrêmement, le plus, le mieux, le moins բառերէն մին դնելով, ինչպէս . Cette maison est très-belle, bien belle, եւ :

Ո Ր Ո Շ Ի Չ Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ք

Որոշիչ ածականք (des adjectifs déterminatifs) գոյականաց նշանակութիւնը կ'որոշեն՝ անոնց վրայ աւելցունելով նաեւ թուական, ստացական, ցուցական եւ գաղափար մը :

Որոշիչը չորս տեսակ են . Ա. - Թուական (numéral) . Բ. - Ստացական (possessif) . Գ. - Յուցական (démonstratif) . և Դ. - Անորոշ (indéfini) :

Ա. - Թուական ածականք քիւ կամ կարգ ցոյց

կու տան : Հետեւաբար երկու տեսակ են . 1 - Բացարձակ (cardinal) . 2 - Դասական (ordinal) .

Բացարձակք են . Un, եր. une էք. deux, trois, quatre, cinq, six, sept, huit, neuf, dix, onze, douze, treize, quatorze, quinze, seize, dix-sept, dix-huit, dix-neuf, vingt, trente, եւ :

Բացարձակ թուականաց վրայ ième մասնիկը դնելով՝ կը կազմուին Դասականք, ինչպէս . Trois, troisième.

ԳԻՏԵԼԻՔ Ա. - Անձայն օ աւարտեալը, ième մասնիկն առնելու ատենին այդ անձայն օ տառը կը կորսնցունեն, ինչպէս . Trente, trentième.

Բ. - Cinq թուականն ième մասնիկէն յառաջ ստան եւս կ'առնու, և կ'ըլլայ cinquième. իսկ neuf կ'ըլլայ neuvième.

Գ. - Բովէ քով երեք չորս դասական եղած ատեն՝ վերջինը միայն ième մասնիկը կ'առնու, ինչպէս . Trois cent cinquante-quatrième.

Բ. Ստացական ածականք գոյականէ մը յառաջ դըբուելով՝ անոր որուն ըլլալը ցոյց կու տան : Այն գոյականն՝ որուն քովն որ դրուած են, ստացեալ կ'ըսուի . իսկ այն բառն՝ որուն տեղ որ դրուած են, ստացիլ կ'ըսուի, ինչպէս . Pierre a perdu son livre, այս խօսքին մէջ livre բառն ստացեալ է, և Pierre ստացիլ :

Ստացականք են .

Եզակի ար.		Եզակի էք.		Յովնակի ար. և էք.	
Mon,	իմ,	Ma,	իմ,	Mes,	իմ,
Ton,	քու,	Ta,	քու,	Tes,	քու,
Son,	իւր,	Sa,	իւր,	Ses,	իւր,
Notre,	մեր,	Notre,	մեր,	Nos,	մեր,
Votre,	ձեր,	Votre,	ձեր,	Vos,	ձեր,
Leur,	իրենց,	Leur,	իրենց,	Leurs,	իրենց :

Սուքա միշտ գոյականի մը հետ կը գործածուին և յօդ չեն առնուր :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Չայնաւորով և անձայն h տառով սկը- սեալ իգական բառերէն յառաջ՝ mon, ton, son կը դրուի, փոխանակ ma, ta, sa ի, ինչպէս . Mon épée, փոխանակ ըսելու ma épée; mon âme, փոխանակ ma âme ի, և :

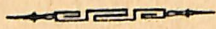
Գ. — Յուցական ածականք գոյականին քով դրուե- րով՝ զանի մօտի պէս ցոյց կը տան, և են .

Ce, cet, ար. cette, էք. ces, յք. ար. և էք :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Եղակի արականի մէջ ce ցուցականը կը դրուի բաղաձայնով սկսեալ բառէ յառաջ, ինչպէս . ce jardin. Իսկ cet ձայնաւորով կամ անձայն h տա- ռով սկսեալ բառէ յառաջ, ինչպէս . cet homme.

Գ. — Անորոշ ածականք գոյականէ մը յառաջ դրուե- րով՝ վրան ընդհանրութիւն մը կ'աւելցունեն, և են .

Quelque (՛ը, ղէ, քան ՛ը), chaque (աճն, աճն ղէ), quelconque (էնչ կամ ո՛րն որ ինչ, աճնե-ին), nul, ար. nulle, էք. aucun, ար. aucune, էք. pas un, ար. pas une, էք. (առ, և առ ղէ), plusieurs (շար), autre (ճա, արէլ), l'un et l'autre (Բէ՛ ղէլը Բէ՛ ղաւն, երկուսն ալ), tout, ար. toute, էք. (աճն), même (նոյն) :

Գ Լ Ո Ի Խ Գ .

Գ . Գ Ե Ր Ա Ն Ո Ի Ա Ն Վ Ր Ա Յ

(DU PRONOM)

Դերանուն կը կոչուին այն բառերն՝ որք խօսքին մէջ նախապէս յիշուած բառից տեղ դրուելով՝ անոնց կրկնութիւնն արգիլելու կը ծառայեն, ինչպէս. L'homme pieux rend à Dieu l'hommage, qu'il lui doit (Բարե- պաշտ մարդը կու որայ Աստուծոյ այն յարգում-իննը, շքն որ էնն անոր պարտական է) : Եթէ այս խօսքին մէջ բնաւ դերանուն չըլլար, hommage, homme, Dieu գոյականք կրկնելով՝ l'homme pieux rend à Dieu l'hommage, lequel hommage l'homme pieux doit à Dieu ըսելու էր, որով թէ՛ խօսքն յոյժ կերկննար, և թէ՛ գեղեցկու- թիւնը կը կորուսէր :

Դերանուանք հինգ տեսակ են . Ա. — Անճանկան (personnel). Բ. — Ստացական (possessif). Գ. — Յուցա- կան (démonstratif). Դ. — Յարաբերական (relatif) և Ե. — Անորոշ (indéfini) .

Ա. — Անճանկանք գոյականին տեղը դրուելով՝ ա- նոր դէմքը ցոյց կու տան :

Դէմքն երեք է, Առաջին, Երկրորդ և Երրորդ :

Խօսողն՝ է Ա. դէմք :

Որու հետ որ կը խօսուի՝ է Բ. դէմք :

Որուն վրայ որ կը խօսուի՝ է Գ. դէմք :

Անճանկանք են .

Ա. դէմք Je, me, moi, nous.

Բ. » tu, te, toi, vous.

Գ. » il, ար. ils, ար. յք. elle էք. elles, էք. յք. lui, leur, eux, le, la, les, se, soi, en, y.

Սոցա նշանակութեան և ինչ կերպիւ նախադրու- թիւն առնելուն օրինակը .

Առաջին դեմք

Եզակի		Յոգնակի	
Ուր.	Je, moi,	եա .	Nous,
Սեւ.	de moi,	իմ .	de nous,
Տէր.	à moi, moi, me,	ինձ .	à nous, nous,
Հայր.	moi, me,	զիս .	nous,
Բայր.	de moi,	ինձմէ .	de nous,

Երկրորդ դեմք

Եզակի		Յոգնակի	
Ուր.	Tu, toi,	դու .	Vous,
Սեւ.	de toi,	քու .	de vous,
Տէր.	à toi, toi, te,	քեզ .	à vous, vous,
Հայր.	toi, te,	զքեզ .	vous,
Բայր.	de toi,	քեզմէ .	de vous,

Երրորդ դեմք

Արական

Եզակի		Յոգնակի	
Ուր.	Il, lui,	ան, անի .	Ils, eux,
Սեւ.	de lui, en,	անոր .	d'eux, en,
Տէր.	à lui, lui, y,	անոր .	à eux, leur, y,
Հայր.	lui, le,	զանի, զանի .	eux, les,
Բայր.	de lui, en,	անկէ .	d'eux, en,

Իգական

Եզակի		Յոգնակի	
Ուր.	Elle,	ան, այն, անի .	Elles,
Սեւ.	d'en, en,	անոր .	d'elles, en,
Տէր.	à elle, lui, y,	անոր .	à elles, leur, y,
Հայր.	elle, la,	զայն, զանի .	elles, les,
Բայր.	d'elle, en,	անկէ .	d'elles, en,

Արական եւ Իգական

Եզակի		Յոգնակի	
Ուր.	Soi,	ինք .	
Սեւ.	de soi,	եր .	
Տէր.	à soi, se,	իրեն .	se,
Հայր.	soi, se,	զինք .	se,
Բայր.	de soi,	երմէ .	

Բ. — Ստացականք գոյականի մը տեղ դրուելով՝ ահոր որուն ըլլալը ցոյց կու տան, և են .

Արական

Եզակի		Յոգնակի	
Le mien,	իմն ,	Les miens,	իմիններս ,
Le tien,	քուկդ ,	Les tiens,	քուկիններդ ,
Le sien,	իրենը ,	Les siens,	իրենները ,
Le nôtre,	մերը ,	Les nôtres,	մերինները ,
Le vôtre,	ձերը ,	Les vôtres,	ձերինները ,
Le leur,	իրենցը ,	Les leurs,	իրենցները .

Իգական

Եզակի		Յոգնակի	
La mienne,	իմն ,	Les miennes,	իմիններս ,
La tienne,	քուկդ ,	Les tiennes,	քուկիններդ ,
La sienne,	իրենը ,	Les siennes,	իրենները ,
La nôtre,	մերը ,	Les nôtres,	մերինները ,
La vôtre,	ձերը ,	Les vôtres,	ձերինները ,
La leur,	իրենցը .	Les leurs,	իրենցները .

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Սոցա վրայի յօդերը միշտ կը մնան . ուրոնք հասարակ յօդերուն պէս նախադրութիւն եւս առնելով, du mien, au mien, de la sienne, à la nôtre, des vôtres, aux leurs, եւ, կ'ըլլան :

Գ. — Յուցականք գոյականի մը տեղ դրուելով՝ զայն մտախ պէս ցոյց կու տան, և ասոնք են .

Արական

Եզակի

Celui, այն, անի .
Celui-ci, այս, ասի .
Celui-là, այն, անի .

Յոգնակի

Ceux, ասոնք, անոնք .
Ceux-ci, ասոնք .
Ceux-là, անոնք .

Իգական

Եզակի

Celle, ասի, անի .
Celle-ci, ասի .
Celle-là, անի .

Յոգնակի

Celles, ասոնք, անոնք .
Celles-ci, ասոնք .
Celles-là, անոնք :

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Բաց ասոնցմէ *ce* (այս), դերանունն առանց փոխուելու թէ՛ արականի և թէ՛ իգականի, թէ՛ եզակիի և թէ՛ յոգնակիի մէջ կը գործածուի: Կայ նաեւ *ceci*, որ կը նշանակէ այս բանս, և *cela* այն բանը:

Գ. — Յարաբերականք իրենցմէ յառաջ եղած բառի մը տեղ դրուելով՝ անոր ընդհանուր իմաստը կ'ամփոփեն, և այն բառն Յարաբերեալ կ'ըսուի:

Յարաբերականք հետեւեալներն են. *Qui, que, quoi, dont, où, le quel.*

Սոցա նշանակութեան և ինչ կերպիւ նախադրուած թիւն առնելուն օրինակը.

Ու. <i>Qui</i> (երբեք),	որ, որոնք .
Սե. <i>De qui, de quoi, dont,</i>	որուն, որոնց .
Տբ. <i>A qui, à quoi, où,</i>	որուն, որոնց .
Հոյ. <i>Que, qui, quoi,</i>	որ, զոր, որոնք .
Բոյ. <i>De qui, de quoi, dont, d'où,</i>	որմէ, որոնցմէ :

Եզակի

Յոգնակի

Աբ-իւն	Իգ-իւն	Աբ-իւն	Իգ-իւն
Ո. <i>Lequel, որն որ .</i>	<i>Laquelle,</i>	<i>Lesquels,</i>	<i>Lesquelles,</i>
Ս. <i>duquel,</i>	<i>de laquelle,</i>	<i>desquels,</i>	<i>desquelles,</i>
Տ. <i>auquel,</i>	<i>à laquelle,</i>	<i>auxquels,</i>	<i>auxquelles,</i>
Հ. <i>lequel,</i>	<i>laquelle,</i>	<i>lesquels,</i>	<i>lesquelles,</i>
Բ. <i>duquel,</i>	<i>de laquelle,</i>	<i>desquels,</i>	<i>desquelles.</i>

Ե. — Անորոյք գոյականաց տեղ կը դրուին, ո՛վ և քանի՛ հատ ըլլալին ցոյց չտալով, և են.

On, մէկը, մարդ, մարդիկ . — Chacun, ամէն մէկը, իւրաքանչիւր ոք, ամէն մարդ . — Quelqu'un, մէկը . quelques-uns, ոմանք . — Personne, ոչ ոք, ամենեւին մէկը . — Rien, ոչինչ, ամենեւին բան մը . — Autrui, ուրիշն, ուրիշները . — L'un l'autre, մէկզմէկ, իրար . — L'un et l'autre, թէ՛ մէկը թէ՛ մէկաւն, երկուքն ալ . — Aucun, nul, և ոչ մէկը . — Plusieurs, շատերը . — Autre, ուրիշը, մէկաւր . — Tout, ամէնը :

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Հետեւեալ մի քանի բառերն եւս անորոյ դերանուն կը համարուին .

Quel, ի՛նչ, ո՛ր . — Quel que, ի՛նչ որ, ի՛նչ բան որ . — Quelque . . . que, ի՛նչչափ որ, ո՛րչափ որ . — Quoi que, ի՛նչ որ . — Quoi que ce soit, ի՛նչ որ ալ ըլլայ, ի՛նչ որ . Qui que ce soit, ո՛վ որ ալ ըլլայ :

Գ Լ Ո Ի Խ Ե .

Ե . Բ Ա Յ Ի Վ Ր Ա Յ (DU VERBE)

Բայը բանի մը վիճակը կամ որպիսութիւնը կը հաստատէ, ինչպէս. *Dieu est grand* (Աստուծոյ մեծ է); *les hommes pensent* (մարդիկ կը խորհին).

Հինգ տեսակ բայ կայ. Ա. — Ներգործական, Բ. — Կրաւորական, Գ. — Չեզոք, Դ. — Անդրադարձ կամ Դեբանուանական, և Ե. — Անդեմ կամ Միադեմ:

Ա. — Ներգործական բայն (*verbe actif*¹⁾) ուրիշի հետ հաղորդութիւն ունեցող գործ մը ցոյց կու տայ, ինչպէս. *J'aime mon père* (հայրս կը սիրեմ), *և* :

⁽¹⁾ Այս բայն Անդու-իւն (*transitif*) եւս կ'ըսուի, քանզի տէր բայիին (բայն ցոյցած գործը կարող է ընդհանուր ըլլալ կամ երբեք Տէր բայի [*sujet*] եւ Իւն-ի.) կատարած գործողութիւնն հարկաւ ուրիշի մը կ'անցնի :

ԳԻՏԵԼԻԲՔ. — Բայի մը ցերգործական ըլլալը կ'իմացուի երբոր կարելի է առջեւը Տէլը կամ Բան մը ըսել : Ուստի առնունք վերի օրինակն և ըսենք, j'aime ցերգործական է, վասնզի կրնանք ըսել, j'aime quelque'un (Տէլը կը սիրեմ), j'aime quelque chose (Բան մը կը սիրեմ), և :

Բ. — Կրաւորական բայն (verbe passif) ուրիշ ընդունուած գործ մը ցոյց կու տայ, ինչպէս. Je suis aimé de mon père (հօրեմ կը սիրուիմ), և :

ԳԻՏԵԼԻԲՔ Ա. — Այն բայերն որոնց առջեւ է՞նչ Բանէ կամ ուսից հարցմունքը կրնայ ըլլալ կրաւորական են : Ուստի առնունք վերի օրինակն և ըսենք. Je suis aimé de quelque'un (Տէլէ մը կը սիրուիմ), ուսից, հօրմէս. Գարձեալ, je suis brulé (կ'արեմ), je suis jeté (կը նետուիմ), և :

Բ. — Գաղղիերէնի մէջ ըստ ինքեան կրաւորական բայ չկայ, ամէն ցերգործական բայից անցեալ գերբայն être բային հետ խոնարհելով կրաւորական կ'ըլլայ :

Գ. Չեզոք բայն (verbe neutre)՝ ընողին վրայ մնացող գործ մը ցոյց կու տայ, ինչպէս. Je suis tombé (եկայ); il pleurait de joie (ուրախութենէն կուլար), և :

ԳԻՏԵԼԻԲՔ. — Այն բայերն որոնց առջեւ է՞նչ կամ զով չկրնար գրուիլ չեզոք են : Ուստի առնունք վերի օրինակներն և ըսենք, je suis tombé, չեզոք է, վասնզի չենք կրնար ըսել է՞նչ կ'կոչնամ կամ զով կ'կոչնամ. il pleurait նոյնպէս չէր է, վասնզի չենք կրնար ըսել, է՞նչ կուլար կամ զով կուլար, և :

Դ. — Անգրադարձ կամ Գերանուանական բայն (verbe réfléchi կամ pronominal) երկու նոյն դէմք ունեցող դերանունով կը խոնարհի, ինչպէս, je m'assieds (կը նստիմ), il se lève (կ'ելնէ), և : Ասոնցմէ ոմանք միշտ Անգրադարձ են, ինչպէս. je me souviens (կը յիշեմ).

ոմանք ալ ըստ պատահման Անգրադարձ կը լինին, ինչպէս. il se joue de moi (զիւ կը ծաղրէ, ծաղր կ'ընէ) և :

Ե. — Անգրեմ (impersonnel) կամ Միադեմ (unipersonnel) բայն ամէն ժամանակին մէջ դէմք մը միայն, այն է՝ եզակի երրորդ դեմք ունի, ինչպէս. il neige (կը յիշէ), և : Ասոնցմէ եւս ոմանք միշտ Անգրեմ են, ինչպէս. il faut (հարկ է), il neige, և. ոմանք ալ ըստ պատահման երբեմն միադեմ կ'ըլլան, ինչպէս. il convient (կը վայէ), il arrive (կը դարձնէ), և :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԵԼԻԲՔ. — Ամէն ցերգործական բայը avoir օժանդակը կ'առնուն : Ամէն կրաւորական և Անգրադարձ բայը être կ'առնուն : Միադեմ և Չեզոք բայերէն շատն avoir օժանդակը կ'առնուն, ոմանք ալ être. Իսկ այլք ոմանք թէ՛ avoir և թէ՛ être կ'առնուն : Չեզոք բայերուն մէջ գործ մը կամ շարժում մը ցուցունելու համար avoir օժանդակը կը գործածուի, իսկ վէճակ մը յայտնելու համար être.

Այն Չեզոք բայերն որոնք être օժանդակը կ'առնուն, 12 հատ են միայն.

Aller, Arriver, Choir, Décéder, Eclorer, Entrer, Mourir, Naître, Partir, Sortir, Tomber և Venir. սոցա անցեալ գերբայն être բային հետ համաձայնելու է միշտ, ինչպէս. Il est parti, elle est partie, ils sont partis, elles sont parties, և :

Բայերը՝ գոյականաց պէս բիւ և դերանունաց պէս դեմք ունենալէն զատ, ունին նաև եղանակ և ժամանակ. Բայից եղանակն հինգ է, որոցմէ չորսը ժամանակ ունի :

Ա. — Սահմանական եղանակ (mode indicatif).

1. — Ներկայ (présent).
2. — Անկատար (imparfait).
3. — Անցեալ որոշեալ (passé défini).
4. — Անցեալ անորոշ (passé indéfini).
5. — Անցեալ յառաջագոյն (passé antérieur).
6. — Գերակատար (plus-que-parfait).
7. — Ապառ-

նի (futur) . 8. — Ապառնի անցեալ (futur antérieur) :
 Բ. — Թեական եղանակ (mode conditionnel) :
 1. — Ներկայ (présent) , 2. — Անցեալ (passé) :
 Գ. — Հրամայական եղանակ (mode impératif) .
 Դ. — Ստորադասական եղանակ (mode subjonctif) :
 1. — Ներկայ կամ Ապառնի (présent ou futur) . 2. —
 Անկատար (imparfait) . 3. — Անցեալ (passé) . 4. — Գե-
 րակատար (plus-que-parfait) :

Ե. — Աներեւոյթ եղանակ (mode infinitif) .

1. — Ներկայ (présent) . 2. — Անցեալ (passé) . 3. —
 Ընդունելութիւն ներկայ (participe présent) . 4. — Ըն-
 դունելութիւն անցեալ (participe passé) :

Առաջին չորս եղանակը Դիմաւոր կ'ըսուին , որով-
 հետեւ իրենց ամէն ժամանակներն ալ զատ զատ դէմ-
 քեր ունին . իսկ աներեւոյթ եղանակն Անդեմ կ'ըսուի ,
 որովհետեւ իւր ժամանակը դէմք չունին :

Ժամանակներէն ոմանք Պարզ (simple) են , ոմանք
 ալ Բաղադրեալ (composé) : Բառով մը միայն շինուած
 ժամանակը Պարզ ժամանակ (temps simple) . իսկ avoir
 կամ Être բայերով շինուածք բաղադրեալ ժամանակ
 (temps composé) կ'ըսուին :

Բային՝ քիւր , դեմքն , եղանակն և ժամանակը ցու-
 ցունելու համար ունեցած փոփոխութիւնը խոնարհում
 կ'ըսուի :

Ամէն բայ մի և նոյն կերպիւ չխոնարհիր , և այս
 տարբեր կերպիւ խոնարհիլը՝ Լծորդութիւն (conjugaison)
 կ'ըսուի :

Բայից Լծորդութիւնը գլխաւորաբար չորս է , որք
 իրարմէ աներեւոյթ ներկայ ժամանակով կ'որոշուին :

Առաջինն er կը վերջանայ , ինչ— Aimer (տէրել) .
 Երկրորդն ir » սկստ Finir (աւարտել) .
 Երրորդն oir » » Recevoir (ընդունել) .
 Չորրորդը re » » Rendre (դալ) .

Ըստ ամենայնի այս Լծորդութեանց պէս խոնարհուող
 բայը կանոնաւոր (régulier) կ'ըսուին . իսկ մի քանի
 ժամանակաց կամ դէմքերու մէջ տարբեր կերպիւ խո-
 նարհուողներն Անկանոն կամ Զարտուղի (irrégulier)
 կ'ըսուին :

Բայից խոնարհման օրինակը չցուցուցած , իրենց հա-
 մար պէտք եղող avoir և être օժանդակներուն խո-
 նարհումը կը դնեմ աստ :

Օ Ժ Ա Ն Դ Ա Կ Բ Ա Յ Ե Ր

(VERBES AUXILIAIRES)

Խոնարհումն AVOIR (ունենայ) օժանդակ բային

Mode Indicatif — Օստմտեական եղանակ

TEMPS SIMPLES	TEMPS COMPOSÉS
(ՊԱՐԶ ԺԱՄԱՆԱԿ)	(ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿ)
Présent (Ներմ)	Passé indéfini (Անճէմ անճէմ)
J'ai, ունիմ, կայլն :	J'ai eu, ունեցեր եմ՝ ունեցայ, ևն :
Tu as.	Tu as eu.
Il a.	Il a eu. [ունեցանք, ևն :
Nous avons, ունինք, կայլն :	Nous avons eu, ունեցեր ենք ՚ն :
Vous avez.	Vous avez eu.
Ils ont.	Ils ont eu.
Imparfait (Անճէմ)	Plus-que-parfait (Գեր-անճէմ)
J'avais, ունէի, ևն :	J'avais eu, ունեցեր էի, կայլն :
Tu avais.	Tu avais eu.
Il avait.	Il avait eu.
Nous avions, ունէինք, կայլն :	Nous avions eu, ունեցեր էինք, ևն :
Vous aviez.	Vous aviez eu.
Ils avaient.	Ils avaient eu.

Passé défini (Անցեալ ժամանակ) *Passé antérieur* (Անցեալ ժամանակի ներքին)

J'eus, ունեցայ, են :	J'eus eu, ունեցած եղայ, ևայլն :
Tu eus.	Tu eus eu.
Il eut.	Il eut eu. [են :
Nous eûmes, ունեցանք, ևայլն :	Nous eûmes eu, ունեցած եղանք, ևայլն :
Vous eûtes.	Vous eûtes eu.
Ils eurent.	Ils eurent eu.

Futur (Այնպիսի) *Futur antérieur* (Այնպիսի ներքին)

J'aurai, պիտի ունենամ է-ի կ'ու-	J'aurai eu, ունեցած պիտի ըլլամ
Tu auras. [նենամ, են :	Tu auras eu. [է-ի կ'ըլլամ, են :
Il aura.	Il aura eu.
Nous aurons, պիտի ունենանք,	Nous aurons eu, ունեցած պիտի
Vous aurez. [են :	Vous aurez eu. [ըլլանք, են :
Ils auront.	Ils auront eu.

Mode Conditionnel — Թեական եղանակ

Présent (Ներքին) *Passé* (Անցեալ)

J'aurais, պիտի ունենայի է-ի կ'ու-	J'aurais eu, ունեցած պիտի ըլլայի
Tu aurais. [նենայի, են :	Tu aurais eu. [է-ի կ'ըլլայի, են :
Il aurait.	Il aurait eu.
Nous aurions, պիտի ունենայինք,	Nous aurions eu, ունեցած պիտի
[է-ի կ'ունենայինք, են :	[ըլլայինք է-ի կ'ըլլայինք, են :
Vous auriez.	Vous auriez eu.
Ils auraient.	Ils auraient eu.

Կ'ըսուի նաեւ . J'eusse eu. Tu eusses eu. Il eût eu. Nous eussions eu. Vous eussiez eu. Ils eussent eu.

Mode Impératif — Հրամայական եղանակ

Présent (Ներքին) *Passé* (Անցեալ)

Aie, ունեցի՛ր :	Aie eu, ունեցած եղի՛ր :
Ayons, ունենա՛նք :	Ayons eu, » ըլլա՛նք :
Ayez, ունեցե՛ք :	Ayez eu, » եղի՛ք :

Mode Subjonctif — Ստորադասական եղանակ

Présent (Ներքին) *Passé* (Անցեալ)

Que j'aie, որ ունենամ, են :	Que j'aie eu, որ ունեցած ըլլամ, են :
Que tu aies.	Que tu aies eu.
Qu'il ait.	Qu'il ait eu.
Que nous ayons, որ ունենանք,	Que nous ayons eu, որ ունեցած
Que vous ayez.	Que vous ayez eu. [ըլլանք, են :
Qu'ils aient.	Qu'ils aient eu.

Imparfait (Այնպիսի) *Plus-que-parfait* (Գեր-անցեալ)

Que j'eusse, որ ունենայի, են :	Que j'eusse eu, որ ունեցած ըլլայի, են :
Que tu eusses.	Que tu eusses eu.
Qu'il eût.	Qu'il eût eu.
Que nous eussions, որ ունենայինք,	Que nous eussions eu, որ ունեցած ըլլայինք, են :
Que vous eussiez.	Que vous eussiez eu.
Qu'ils eussent.	Qu'ils eussent eu.

Mode Infinitif — Աներեւոյթ եղանակ

Présent (Ներքին) *Passé* (Անցեալ)

Avoir, ունենալ : Avoir eu, ունեցած ըլլալ :

Participe — Ընդունելութիւն

Présent (Ներքին) *Passé composé* (Բաղադրեալ անցեալ)

Ayant, ունենալով : Ayant eu, ունեցած ըլլալով :

Passé (Անցեալ)

Eu, ունեցած :

Խոնարհոյանն *ÊTRE* (ըլլալ) օժանդակ բային

Mode Indicatif — Սահմանական եղանակ

TEMPS SIMPLES

(ՊՍՐԶ ԺԱՄԱՆԱԿԲ)

Présent (ՆԻՐԻՎ)

Je suis, եմ, ևն :
Tu es.
Il est.
Nous sommes, ենք, ևն :
Vous êtes.
Ils sont.

Imparfait (ԱՆԻՆՊԱՐԻ)

J'étais, էի, ևն :
Tu étais.
Il était.
Nous étions, էինք, ևն :
Vous étiez.
Ils étaient.

Passé défini (ԱՆԻՆՊԱՐԻՆԻ)

Je fus, եղայ, ևն :
Tu fus.
Il fut.
Nous fûmes, եղանք, ևն :
Vous fûtes.
Ils furent.

Futur (ԱՆՊԱՐԱԿ)

Je serai, պիտի ըլլամ, ևն :
Tu seras.
Il sera.
Nous serons, պիտի ըլլանք, ևն :
Vous serez.
Ils seront.

TEMPS COMPOSÉS

(ԲԱՂԱԳԵՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿԲ)

Passé indéfini (ԱՆԻՆՊԱՐԻՆԻՆԻ)

J'ai été, եղեր եմ իմ եղայ, ևն :
Tu as été.
Il a été. [ղանք, ևն :
Nous avons été, եղեր ենք իմ ե-
Vous avez été.
Ils ont été.

Plus-que-parfait (ԳԻՐԻՆԻՆՊԱՐԻՆԻ)

J'avais été, եղեր էի, ևն :
Tu avais été.
Il avait été.
Nous avions été, եղեր էինք, ևն :
Vous aviez été.
Ils avaient été.

Passé antérieur (ԱՆԻՆՊԱՐԻՆԻՆԻՆԻ)

J'eus été, եղած եղայ, ևն :
Tu eus été.
Il eut été.
Nous eûmes été, եղած եղանք, ևն :
Vous eûtes été.
Ils eurent été.

Futur antérieur (ԱՆԻՆՊԱՐԱԿՆԻՆԻ)

J'aurai été, եղած պիտի ըլլամ իմ
[կ'ըլլամ, ևն :
Tu auras été.
Il aura été. [լանք իմ կ'ըլլանք, ևն :
Nous aurons été, եղած պիտի ըլ-
Vous aurez été.
Ils auront été.

Mode Conditionnel — Թեական եղանակ

Présent (ՆԻՐԻՎ)

Je serais, պիտի ըլլայի իմ կ'ըլ-
Tu serais. [լայի, ևն :
Il serait.
Nous serions, պիտի ըլլայինք իմ
[կ'ըլլայինք, ևն :
Vous seriez.
Ils seraient.

Passé (ԱՆԻՆՊԱՐԻՆԻ)

J'aurais été, եղած պիտի ըլլայի
Tu aurais été. [լայի, ևն :
Il aurait été.
Nous aurions été, եղած պիտի
[ըլլայինք իմ կ'ըլլայինք, ևն :
Vous auriez été.
Ils auraient été.

Կ'ըսուի նաեւ . J'eusse été. Tu eusses été. Il eût été. Nous eussions été. Vous eussiez été. Ils eussent été.

Mode Impératif — Հրամայական եղանակ

Présent (ՆԻՐԻՎ)

Sois, եղի՛ր :
Soyons, ըլլանք :
Soyez, եղի՛ք :

Passé (ԱՆԻՆՊԱՐԻՆԻ)

Aie été, եղած եղի՛ր :
Ayons été, եղած ըլլանք :
Ayez été, եղած եղի՛ք :

Mode Subjonctif — Ստորագասական եղանակ

Présent (ՆԻՐԻՎ)

Que je sois, որ ըլլամ, ևն :
Que tu sois.
Qu'il soit.
Que nous soyons, որ ըլլանք, ևն :
Que vous soyez.
Qu'ils soient.

Passé (ԱՆԻՆՊԱՐԻՆԻ)

Que j'aie été, որ եղած ըլլամ, ևն :
Que tu aies été.
Qu'il ait été. [ըլլանք, ևն :
Que nous ayons été, որ եղած
Que vous ayez été.
Qu'ils aient été.

Imparfait (ԱՆԻՆՊԱՐԻՆԻ)

Que je fusse, որ ըլլայի, ևն :
Que tu fusses.
Qu'il fût. [ևն :
Que nous fussions, որ ըլլայինք,
Que vous fussiez.
Qu'ils fussent.

Plus-que-parfait (ԳԻՐԻՆԻՆՊԱՐԻՆԻ)

Que j'eusse été, որ եղած ըլլայի,
Que tu eusses été. [ևն :
Qu'il eût été. [ըլլայինք, ևն :
Que nous eussions été, որ եղած
Que vous eussiez été.
Qu'ils eussent été.

Mode Infinitif — Աներեւոյք եղանակ

<i>Présent</i> (հերիւ)	<i>Passé</i> (Անտիւ)
Être, ըլլալ :	Avoir été, եղած ըլլալ :

Participe — Հնդուհերութիւն

<i>Présent</i> (հերիւ)	<i>Passé composé</i> (Բուրբիւն անտիւ)
Étant, ըլլալով :	Ayant été, եղած ըլլալով :
	<i>Passé</i> (Անտիւ)
	Été, եղած :

**ԽՈՆԱՐՅՈՒՄՆ ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱՅԻՑ
(CONJUGAISON DES VERBES ACTIFS)**

Առաջին Հնորոյրքիւն — Première Conjugaison

CHANTER — ԵՐԳԵԼ

Mode Indicatif

TEMPS SIMPLES

Présent

Je chante, կ'երգեմ, են :
 Tu chantes.
 Il chante.
 Nous chantons.
 Vous chantez.
 Ils chantent.

Imparfait

Je chantais, կ'երգէի, են :
 Tu chantais.
 Il chantait.
 Nous chantions.
 Vous chantiez.
 Ils chantaient.

TEMPS COMPOSÉS

Passé indéfini

J'ai chanté, երգած եմ էմ եր-
 Tu as » [գեցի, են :
 Il a »
 N. avons »
 V. avez »
 Ils ont »

Plus-que-parfait

J'avais chanté, երգած էի, են :
 Tu avais »
 Il avait »
 N. avions »
 V. aviez »
 Ils avaient »

Passé défini

Je chantai, երգեցի, են :
 Tu chantas.
 Il chanta.
 Nous chantâmes.
 Vous chantâtes.
 Ils chantèrent.

Passé antérieur

J'eus chanté, երգած եղայ, են :
 Tu eus »
 Il eut »
 N. eûmes »
 V. eûtes »
 Ils eurent » (!).

Futur

Je chanterai, պիտի երգեմ, են :
 Tu chanteras.
 Il chantera.
 Nous chanterons.
 Vous chanterez.
 Ils chanteront.

Futur antérieur

J'aurai chanté, երգած պիտի ըլ-
 Tu auras » [լամ, են :
 Il aura »
 N. aurons »
 V. aurez »
 Ils auront »

Mode Conditionnel

Présent

Je chanterais, պիտի երգէի էմ :
 Tu chanterais. [կ'երգէի, են :
 Il chanterait.
 Nous chanterions.
 Vous chanteriez.
 Ils chanteraient.

Passé

J'aurais chanté, երգած պիտի ըլ-
 Tu aurais » [լամ, են :
 Il aurait »
 N. aurions »
 V. auriez »
 Ils auraient »

Կ'ըսուի նաեւ . J'eusse chanté. Tu eusses chanté. Il eût chanté. Nous eussions chanté. Vous eussiez chanté. Ils eussent chanté.

Mode Impératif

Présent

Chante, երգէ :
 Chantons, երգե՛ք :
 Chantez, երգեցե՛ք :

Passé

Aie chanté, երգած եղի :
 Ayons » » ըլլանք :
 Ayez » » եղեք :

(!) Չորրորդ անցեալ մ'ալ կայ, բայց դուն ուրեք կը գործած-
 ուի . J'ai eu chanté, tu as eu chanté, il a eu chanté, nous
 avons eu chanté, vous avez eu chanté, ils ont eu chanté.

Mode Subjonctif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Que je chante, որ երգեմ, ևն:	Que j'aie chanté, որ երգած ըլլ-
Que tu chantes.	Que tu aies » [լամ, ևն:
Qu'il chante.	Qu'il ait »
Que nous chantions.	Que n. ayons »
Que vous chantiez.	Que v. ayez »
Qu'ils chantent.	Qu'ils aient »

<i>Imparfait</i>	<i>Plus-que-parfait</i>
Que je chantasse, որ երգեի, ևն.	Que j'eusse chanté, որ երգած ըլլ-
Que tu chantasses.	Que tu eusses » [լայի, ևն:
Qu'il chantât.	Qu'il eût »
Que nous chantassions.	Que n. eussions »
Que vous chantassiez	Que v. eussiez »
Qu'ils chantassent.	Qu'ils eussent »

Mode Infinitif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Chanter, երգել:	Avoir chanté, երգած ըլլալ:

Participe

<i>Présent</i>	<i>Passé composé</i>
Chantant, երգելով:	Ayant chanté, երգած ըլլալով:
	<i>Passé</i>
	Chanté, երգած:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԳՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Ա. — Ամէն er աւարտեալ բայք ասոր պէս կը խոնարհին. կան մի քանի տարբերող բայեր, որոնք անկանոն բայից մէջ նշանակեալ են:

Բ. — cer աւարտեալ բայք, որպիսիք են Percer, Avancer, c տառին ներքեւ ենթակէտ (cédille) (,) կ'առնուն a և o ձայնաւորաց առջեւ, այդ տառին u ձայնը պահելու համար, ինչպէս. Nous perçons, je perçais,

nous perçâmes; nous avançons, j'avancai, vous avançâtes, ևն:

Գ. — ger աւարտեալ բայք, որպիսիք են Manger, Venger, g տառէն յետոյ համր e մը կ'ուզեն a և o ձայնաւորաց առջև, նորա ձայնն անփոփոխ պահելու համար, ինչպէս. Nous mangeons, je mangeais, nous mangeâmes; nous vengeons, je vengeais, vous vengeâtes, ևն:

Դ. — eler, eter աւարտեալ բայք, որպիսիք են Appeler, Cacheter, իրենց l և t բաղաձայն տառերը կը կրկնեն համր վանկի(1) մ'առջեւ, ինչպէս. J'appelle, tu appelles, il appelle, nous appelons, vous appelez, ils appellent; je cache, tu caches, il cache, nous cachons, vous cachez, ils cachent, ևն:

ԲԱՅԱՌ. — Գաղղիական Ակադիմիայն բացառութիւն կ'ընէ հետեւեալ բայից համար, որք փոխանակ իւրեանց l և t տառերը կրկնելու, բուժ շեշտ (accent grave) (˘) մը կ'առնուն իւրեանց e ին վերայ, ինչպէս. Geler, Bourreler, Celer, Déceler, Congeler, Racher, Epousseter, Dégeler, Écarteler, Harceler, Marteler, Modeler, Acheter, Décolleter, Étiqueter, Peler.

Ե. — Անորիշ գերբային վերջին վանկէն յառաջ գըտնուած համր e ն կը փոխուի բաց è ի՝ համր վանկի մը առջեւ, ինչպէս. Amener, j'amène, nous amènerons. — Soulever, il soulève, vous soulèverez, ևն:

Զ. — èler, èter աւարտեալ բայք, որպիսիք են Révéler, Répéter, համր վանկի մ'առջեւ իւրեանց l և t բաղաձայն տառերն երբէք չեն կրկներ, այլ գոց è ն բաց è ի կը փոխուի, բաց ի սպառնիկն և քեական եղանակէն, ինչպէս. Je révèle, tu révéles, il révèle, je révélerai, nous révélerons, il révélerait.

(1) Հ֊֊ ֊֊֊ (syllabe muette) կը կոչուի այն վանկն՝ որ համր e ով մը կ'աւարտի, ինչպէս. J'aime բառին մէջ me վանկն հ֊֊֊ կը կոչուի:

Է. — Անորիշ դերբային վերջին վանկէն յառաջ գըտնուած գոյ էն, ինչպէս Espérer, Opérer, համր վանկի մ'առջեւ բաց է ի կը փոխուի, բաց ի ապառնիէն և քեականիէն, ինչպէս. J'espère, tu espères, il espère, j'espérerai, tu espèreras, nous espèrerons.

ԳԻՏԵԼԻԲԻ. — éger աւարտեալ բայք, որպիսիք են, Abreger, Protéger, որք երբեմն բացառութիւն կը կազմէին, Ակադիմիոյ վերջին բառարանի հրատարակութեանէն ի վեր (1878), վերոյիշեալ կանոնին կը հետեւին:

Ը. — èler, èter, eller, etter աւարտեալ բայք, որպիսիք են Mêler, Prêter, Interpeller, Regretter, ո' եւ է փոփոխութիւն չեն կրեր, այսինքն՝ առաջին երկուքն (Mêler և Prêter) իւրեանց պարոյկը (accent circonflexe) (^) կը պահեն և վերջին երկուքն (interpeller և Regretter) ալ իւրեանց կրկին l և t տառերն, ինչպէս. Je mêle, tu prêtes, j'interpelle, tu regrettes.

Թ. — yer աւարտեալ բայք, որպիսիք են Employer, Appuyer, համր e ի մ'առջեւ իւրեանց y ն i ի կը փոխեն, ինչպէս. Employer, j'emploie, j'emploierai; Appuyer, j'appuie, j'appuierai.

ՄԱՏՈՅ. — Այս կանոնէն բացառութիւն կը կազմեն ayer, eyer աւարտեալ բայք, որպիսիք են Payer, Grasseyer, որք իւրեանց y ն անփոփոխ կը պահեն: Սակայն Գաղղիական Ակադիմիայն կ'արտօնէ նաեւ գործածել je paierai, il paiera.

Ժ. — yer և ier աւարտեալ բոլոր բայք, որպէս նաեւ կարգ մ'անկանոն բայք, որոց ներկայ դերբայն yant և iant կ'աւարտի, սահմանական անկատարին և ստորադասական ներկային յոգնակի առաջին և երկրորդ դէմքերուն մէջ, y մ'ու i մը (yi) և կամ երկու i (ii) ի միասին կ'առնուն, ինչպէս. Employer, nous employions, vous employiez. — Payer, que nous payions, que vous payiez. — Prier, nous priions, vous priiez.

— Étudier, que nous étudions, que vous étudiez. — Croire, croyant, nous croyions, vous croyiez⁽¹⁾. — Rire, riant, que nous riions, que vous riez.

ԺԱ. — èer աւարտեալ բայք, որպիսիք են Créer, Agréer, իրարու ետեւէ երկու e կ'առնուն (մին գոյ է իսկ միւսն համր e) այն ամէն դէմքերու մէջ, որոց վերջաւորութիւնն համր e ով մը կը սկսի, ինչպէս. Je crée, tu crées; je créerais, tu créeras. Իսկ խոնարհման միւս բոլոր դէմքերուն մէջ համր e ն կը կորսուի, ինչպէս. il créa, il créait.

Այս բառից արական անցեալ դերբայն կ'աւարտի երկու գոյ e ով, իսկ իգականն երկու գոյ e ով և մի համր e ով, ինչպէս. արական créé. իգական, créée.

Երկրորդ Հծորդոչիւն — Deuxième Conjugaison

FINIR — ԼՄՆՅՈՒՆԵԼ

Mode Indicatif

TEMPS SIMPLES	TEMPS COMPOSÉS
—	—
<i>Présent</i>	<i>Passé indéfini</i>
Je finis, կը լնցունեմ, ևն:	J'ai fini, լնցուցած եմ կ' լնքն-
Tu finis.	Tu as » [ցուցի, ևն:
Il finit.	Il a »
Nous finissons.	N. avons »
Vous finissez.	V. avez »
Ils finissent.	Ils ont »

(1) Այս բառն եւ իւր նմաններն y ն i ի կը փոխեն համր e ի մը առջեւ, yant ներկայ դերբայէն կազմեալ ժամանակաց մէջ, ինչպէս. Que je croie, Que tu croies.

<i>Imparfait</i>	<i>Plus-que-parfait</i>
Je finissais, կը լմնցունէի, Լն :	J'avais fini, լմնցուցած եղայ, Լն :
Tu finissais.	Tu avais »
Il finissais.	Il avait »
Nous finissions.	N. avions »
Vous finissiez.	V. aviez »
Ils finissaient.	Ils avaient »

<i>Passé défini</i>	<i>Passé antérieur</i>
Je finis, լմնցուցի, Լն :	J'eus fini, լմնցուցած եղայ, Լն :
Tu finis.	Tu eus »
Il finit.	Il eut »
Nous finîmes.	N. eûmes »
Vous finîtes.	V. eûtes »
Ils finirent.	Ils eurent » (1)

<i>Futur</i>	<i>Futur antérieur</i>
Je finirai, պիտի լմնցունեմ, Լն :	J'aurai fini, լմնցուցած պիտի ըլլ
Tu finiras.	Tu auras » [լամ, Լն :
Il finira.	Il aura »
Nous finirons.	N. aurons »
Vous finirez.	V. aurez »
Ils finiront.	Ils auront »

Mode Conditionnel

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Je finirais, պիտի լմնցունէի, Լն :	J'aurais fini, լմնցուցած պիտի ըլլ
Tu finirais.	Tu aurais » [լայի կ'ըլլայի,
Il finirait.	Il aurait » [Լն :
Nous finirions.	N. aurions »
Vous finiriez.	V. auriez »
Ils finiraient.	Ils auraient »

Կ'ըսուի նաև . J'eusse fini. Tu eusses fini. Il eût fini, Nous eussions fini. Vous eussiez fini. Ils eussent fini.

(1) Չորրորդ անցեալ մը կայ, բայց դուն ուրեք է գործածա-կան. J'ai eu fini, tu as eu fini, il a eu fini, nous avons eu fini, vous avez eu fini, ils ont eu fini.

Mode Impératif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Finis, լմնցու՛ր :	Aie fini, լմնցուցած եղի՛ր :
Finissons, լմնցու՛նե՛ք :	Ayons » » ըլլա՛նք :
Finissez, լմնցու՛ցե՛ք :	Ayez » » եղի՛ք :

Mode Subjonctif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Que je finisse, որ լմնցունեմ, Լն :	Que j'aie fini, որ լմնցուցած ըլլ
Que tu finisses.	Que tu aies » [լամ, Լն :
Qu'il finisse.	Qu'il ait »
Que nous finissions.	Que n. ayons »
Que vous finissiez.	Que v. ayez »
Qu'ils finissent.	Qu'ils aient »

<i>Imparfait</i>	<i>Plus-que-parfait</i>
Que je finisse, որ լմնցունէի, Լն :	Que j'eusse fini, որ լմնցուցած
Que tu finisses.	Que tu eusses » [ըլլայի, Լն :
Qu'il finit.	Qu'il eût »
Que nous finissions.	Que n. eussions »
Que vous finissiez.	Que v. eussiez »
Qu'ils finissent.	Qu'ils eussent »

Mode Infinitif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Finir, լմնցունել :	Avoir fini, լմնցուցած ըլլալ :

Participe

<i>Présent</i>	<i>Passé composé</i>
Finissant, լմնցունելով :	Ayant fini, լմնցուցած ըլլալով :
	<i>Passé</i>
	Finis, լմնցուցած :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ԵՐԿՐՈՐԳ ԼԾՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Ա. - Մի քանի անկանոնները դուրս թողլով՝ ամէն ir աւարտեալ բայը այս ըծորդութեան տակ կ'երթան :

Բ. - Bénir բայն երկու անցեալ դերբայ ունի , 1. - bénit, ար. bénite, էջ. որ այժմ պարզ ածական մ'է և կրօնական իրաց համար կը գործածուի : 2. - béni, ար. bénie, էջ. երբ պարզապէս օրհնեալ կը նշանակէ , ինչպէս. Les drapeaux ont été bénits (դրօշակներ օրհնուեցան) . De l'eau bénite (օրհնեալ ջուր) . Un peuple béni de Dieu (Աստուծոյ օրհնեալ ժողովուրդ) . Une nation bénie de Dieu (Աստուծոյ օրհնեալ ազգ) :

Գ. - Fleurir երկու ներկայ դերբայ և երկու սահմանական անկատար ունի . 1. - fleurissant, je fleurissais, երբ այս բայն իւր յատուկ նշանակութեամբ գործածուի , ինչպէս ծաղկիլ, ծաղիկ տալ : 2. - florissant, je florissais, երբ այս բայը փոխաբերական իմաստով ծաղկիլ, բարգաւաճիլ նշանակէ , ինչպէս. Athènes florissait sous Périclès (Աթէնք Պերէկլէսէ(1) օրով կը բարձրանայ) :

Դ. - Haïr բայն սահմանական ներկային եզակի երեք դէմքերուն և հրամայականին եզակի երկրորդ դէմքին մէջ իւր երկկէտը (tréma) (¨) կը կորսնցունէ , ինչպէս . Je hais (հէ) , tu hais (հէ) , il hait (հէ) . hais (հէ) :

(1) Զօրավար և այր պետական աթենացի . պաշտպան զրպրուծեանց և զեղարուեստից (494-429 Ն. Ք. զԲս) :

Երրորդ Լծորդութիւն — Troisième Conjugaison

RECEVOIR — ԸՆԴՈՒՆԻԼ

Mode Indicatif

TEMPS SIMPLES

TEMPS COMPOSÉS

Présent

Passé indéfini

Je reçois, կ'ընդունիմ, ևն :
Tu reçois.
Il reçoit.
Nous recevons.
Vous recevez.
Ils reçoivent.

J'ai reçu, ընդունած եմ, ևն :
Tu as »
Il a »
N. avons »
V. avez »
Ils ont »

Imparfait

Plus-que-parfait

Je recevais, կ'ընդունէի, ևն :
Tu recevais.
Il recevait.
Nous recevions.
Vous receviez.
Ils recevaient.

J'avais reçu, ընդունած էի, ևն :
Tu avais »
Il avait »
N. avions »
V. aviez »
Ils avaient »

Passé défini

Passé antérieur

Je reçus, ընդունեցայ, ևն :
Tu reçus.
Il reçut.
Nous reçûmes.
Vous reçûtes.
Ils reçurent.

J'eus reçu, ընդունած եղայ, ևն :
Tu eus »
Il eut »
N. eûmes »
V. eûtes »
Ils eurent » (1)

Futur

Futur antérieur

Je recevrai, պիտի ընդունիմ, ևն :
Tu recevras.
Il recevra.
Nous recevrons.
Vous recevrez.
Ils recevront.

J'aurai reçu, ընդունած պիտի ըլլայ, ևն :
Tu auras » [լամ, ևն :
Il aura »
N. aurons »
V. aurez »
Ils auront »

(1) Զորորդ անցեալ մ'ալ կայ , բայց դուն ուրեք կը գործածուի . J'ai eu reçu, tu as eu reçu, il a eu reçu, nous avons eu reçu, vous avez eu reçu, ils ont eu reçu.

Mode Conditionnel

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Je recevrais, պիտի ընդունէի, Լն:	J'aurais reçu, ընդունած պիտի
Tu recevrais.	Tu aurais » [ըլլայի՜: Կ'ըլլայի,
Il recevrait.	Il aurait » [Լն :
Nous recevriions.	N. aurions »
Vous recevriez.	V. auriez »
Ils recevraient.	Ils auraient »

Կ'ըսուի նաեւ . J'eusse reçu. Tu eusses reçu. Il eût reçu.
 Nous eussions reçu. Vous eussiez reçu. Ils eussent reçu.

Mode Impératif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Reçois, ընդունէ՛ :	Aie reçu, ընդունած եղիր :
Recevons, ընդունե՛նք :	Ayons » » ըլլանք :
Recevez, ընդունեցե՛ք :	Ayez » » եղեք :

Mode Subjonctif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Que je reçoive, որ ընդունիմ, Լն :	Que j'aie reçu, որ ընդունած ըլ-
Que tu reçoives.	Que tu aies » [լամ, Լն :
Qu'il reçoive.	Qu'il ait »
Que nous recevions.	Que n. ayons »
Que vous receviez.	Que v. ayez »
Qu'ils reçoivent.	Qu'ils aient »

Imparfait

Plus-que-parfait

Que je reçusse, որ ընդունէի, Լն :	Que j'eusse reçu, որ ընդունած
Que tu reçusses.	Que tu eusses » [ըլլայի, Լն :
Qu'il reçût.	Qu'il eût »
Que nous reçussions.	Que n. eussions »
Que vous reçussiez.	Que v. eussiez »
Qu'ils reçussent.	Qu'ils eussent »

Mode Infinitif

<i>Présent</i>	<i>Passé</i>
Recevoir, ընդունիլ :	Avoir reçu, ընդունած ըլլալ :

Participe

<i>Présent</i>	<i>Passé composé</i>
Recevant, ընդունելով :	Ayant reçu, ընդունած ըլլալով :
	<i>Passé</i>
	Reçu, ընդունած :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

ԵՐՐՈՐԻ ԼԾՈՐԻՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Devoir, Redevoir բայից անցեալ դերբայք արակա-
 նի մէջ իւրեանց u ձայնաւորին վերայ պարոյկ (accent
 circonflexe) (^) մը կ'առնուն, ինչպէս . dû, redû.
 իսկ իգականի մէջ կը կորսնցունեն, ինչպէս . due, redue.

Չորրորդ Լծորդուքիւն — Quatrième Conjugaison

RENDRE — ՏՍԼ

Mode Indicatif

TEMPS SIMPLES

TEMPS COMPOSÉS

Présent

Passé indéfini

Je rends, կու տամ, Լն :	J'ai rendu, տուած եմ, Լն :
Tu rends.	Tu as »
Il rend.	Il a »
Nous rendons.	N. avons »
Vous rendez.	V. avez »
Ils rendent.	Ils ont »

Imparfait

Plus-que-parfait

Je rendais, կու տայի, Լն :	J'avais rendu, տուած էի, Լն :
Tu rendais.	Tu avais »
Il rendait.	Il avait »
Nous rendions.	N. avions »
Vous rendiez.	V. aviez »
Ils rendaient.	Ils avaient »

Passé défini

Passé antérieur

Je rendis, տուի, Լն :	J'eus rendu, տուած եղայ, Լն :
Tu rendis.	Tu eus »
Il rendit.	Il eut »
Nous rendîmes.	N. eûmes »
Vous rendîtes.	V. eûtes »
Ils rendirent.	Ils eurent » (1)

(1) Կայ նաեւ չորրորդ անցեալ մը, որ սակայն քիչ անգամ կը
 գործածուի. J'ai eu rendu, tu as eu rendu, il a eu rendu, nous
 avons eu rendu, vous avez eu rendu, ils ont eu rendu.

Futur

Futur antérieur

Je rendrai, <i>պիտի տամ, Լն :</i>	J'aurai rendu, <i>տուած պիտի ըլ-</i>
Tu rendras.	Tu auras » <i>[լամ, Լն :</i>
Il rendra.	Il aura »
Nous rendrons.	N. aurons »
Vous rendrez.	V. aurez »
Ils rendront.	Ils auront »

Mode Conditionnel

Présent

Passé

Je rendrais, <i>պիտի տայի կ-ի կու-</i>	J'aurais rendu, <i>տուած պիտի ըլ-</i>
Tu rendrais. <i>[տայի, Լն :</i>	Tu aurais » <i>[լայի կ-ի կըլայի,</i>
Il rendrait.	Il aurait » <i>[Լն :</i>
Nous rendrions.	N. aurions »
Vous rendriez.	V. auriez »
Ils rendraient.	Ils auraient »

Կըսուի նաեւ . J'eusse rendu. Tu eusses rendu. Il eût rendu. Nous eussions rendu. Vous eussiez rendu. Ils eussent rendu.

Mode Impératif

Présent

Passé

Rends, <i>տո՛ւր :</i>	Aie rendu, <i>տուած եղիբ :</i>
Rendons, <i>տան՛ր :</i>	Ayons » <i>» ըլլան՛ք :</i>
Rendez, <i>տուէ՛ք :</i>	Ayez » <i>» եղիբ :</i>

Mode Subjonctif

Présent

Passé

Que je rende, <i>որ տամ, Լն :</i>	Que j'aie rendu, <i>որ տուած ըլ-</i>
Que tu rendes.	Que tu aies » <i>[լամ, Լն :</i>
Qu'il rende.	Qu'il ait »
Que nous rendions.	Que n. ayons »
Que vous rendiez.	Que v. ayez »
Qu'ils rendent.	Qu'ils aient »

Imparfait

Plus-que-parfait

Que je rendisse, <i>որ տայի, Լն :</i>	Que j'eusse rendu, <i>որ տուած ըլ-</i>
Que tu rendisses.	Que tu eusses » <i>լայի, Լն :</i>
Qu'il rendit.	Qu'il eût »
Que nous rendissions.	Que n. eussions »
Que vous rendissiez.	Que v. eussiez »
Qu'ils rendissent.	Qu'ils eussent »

Mode Infinitif

Présent

Passé

Rendre, *տալ :* Avoir rendu, *տուած ըլլալ :*

Participe

Présent

Passé composé

Rendant, *տալով :* Ayant rendu, *տուած ըլլալով :*

Passé

Rendu, *տուած :*

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ՉՈՐՐՈՐԿ ԼԾՈՐԿՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՑ

Ա. – aindre, eindre, oindre, soudre *աւարտեալ բայք, որպիսիք են* Craindre, Teindre, Joindre, Ré-soudre, *սահմանական ներկային և հրամայական եզակի երկրորդ դէմքերուն մէջ արմատին ը տառը կը կորսընցունեն . բաց աստի, սոյն բայից սահմանական ներկային եզակի երրորդ դէմքը՝ տով կ'աւարտի, ինչպէս .* Je crains, tu crains, il craint. *Հրամայական՝* crains.

Բ. – ttre *աւարտեալ բայք, որպիսիք են* Battre, Combattre, Mettre, Permettre, Promettre, *սահմանական ներկային եզակի երեք դէմքերուն և հրամայական եզակի երկրորդ դէմքին մէջ տ մը միայն ունին, ինչպէս .* Je bats, tu bats, il bat, nous battons, vous battez, ils battent. *Հրամայական՝* bats.

Կ Ա Ջ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ց

Նյութնական ժամանակ, Ածանցեալ ժամանակ

Նախնական ժամանակ (temps primitifs) *կ'ըսուին այն ժամանակը՝ որք զայլս կազմելու կը ծառայեն :* Իսկ Ածանցեալ (temps dérivés) *կը կոչուին այն ժամանակը՝ որք նախնականներէն կը կազմուին :*

Նախնական ժամանակք *հինգ են* . Ա. - Անորիղ դերբայ (le présent de l'infinitif) . Բ. - Ներկայ դերբայ (le participe présent) . Գ. - Անցեալ դերբայ (le participe passé) . Դ. - Սահմանական ներկայ (le présent de l'indicatif) . Ե. - Անցեալ կատարեալ (le passé défini) :

Ա. - Անորիղ դերբայէն *կը կազմուին երկու ժամանակ* . 1. - Սահմանական ապարհին , *r, oir* և *re վերջաւորութիւնը* *rai* ի *փոխուելով, ինչպէս* . *Aimer, j'aimerais*; *Finir, je finirai*; *Recevoir, je recevrai*; *Rendre, je rendrai* . 2. - Թէական ներկայն *r, oir* և *re վերջաւորութիւնը* *rais* ի *փոխուելով, ինչպէս* . *Aimer, j'aimerais*; *Finir, je finirais*; *Recevoir, je recevrais*; *Rendre, je rendrais* .

Բ. - Ներկայ դերբայէն *կը կազմուին երեք ժամանակ* . 1. - Սահմանական ներկայն *յոզնակի երեք զէմբերն*, *ant վերջաւորութիւնն* *ons, ez* և *ent* ի *փոխուելով, ինչպէս* . *Aimant, nous aimons, vous aimez; ils aiment* . *Finissant, nous finissons, vous finissez, ils finissent* . *Recevant, nous recevons, vous recevez, ils . . . (1)* . *Rendant, nous rendons, vous rendez, ils rendent* . 2. - Սահմանական անկարարն , *ant վերջաւորութիւնն* *ais* ի *փոխուելով, ինչպէս* . *Aimant, j'aimais*; *Finissant, je finissais*; *Recevant, je recevais*; *Rendant, je rendais* . 3. - Սորբարասական ներկայն , *ant վերջաւորութիւնն* *համր e* ի *փոխուելով, ինչպէս* . *Aimant, que j'aime*; *Finissant, que je finisse*; *Recevant, que je . . . (2)*; *Rendant, que je rende* .

(1) Ի բաց առեալ երրորդ լծորդութեան յոզնակի երրորդ զէմբն որ անկանոն է , *այսինքն՝ evant e* կը փոխուի *oivent* ի : —*Ils reçoivent* .

(2) Ի բաց առեալ երրորդ լծորդութեան բայերն , որոց *արտաբանութիւնը* կը կազմուի *evant u* *oive* ի *փոխուելով* : —*Que je reçoive* .

Գ. - Սահմանական ներկայէն *կը կազմուին հրամայանի երեք զէմբերն*՝, *je, nous* և *vous* *զերանուանց յապաւմամբ* , *ինչպէս* . *J'aime, հրա. aime; nous aimons, հրա. aimons; vous aimez, հրա. aimez; Je finis, հրա. finis; nous finissons, հրա. finissons; vous finissez, հրա. finissez* .

Դ. - Անցեալ որոշեալին *եզակի երկրորդ զէմբէն կը կազմուի Սորբարասականն անկարարը* , *ծայրը* *se մ'աւելնալով, ինչպէս* . *Tu aimas, սորբ. անկ. que j'aimasse; Tu finis, սորբ. անկ. que je finisse; Tu reçus, սորբ. անկ. que je reçusse; Tu rendis, սորբ. անկ. que je rendisse* .

Ե. - Անցեալ դերբայէն *կը կազմուին բոլոր բաղադրեալ ժամանակք* , *avoir* և *être* *օժանդակ բայից միջոցաւ* , *ինչպէս* .

J'ai aimé, J'eus fini, J'avais reçu,
Nous avons aimé, nous eûmes rendu, եւ :

ԱՆԿԱՆՈՆ ԿԱՄ ԶԱՐՏՈՒՂԻ ԲԱՅԵՐ
(DES VERBES IRRÉGULIERS)

Յ Ա Ն Կ

Ն Ա Խ Ն Ա Կ Ա Ն Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ա Յ

այն անկանոն բայից, որք ժամանակաց կազմութեան
կանոնաց կը հետեւին :

ԵՐԿՐՈՐԻ ԼԵՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
(DEUXIÈME CONJUGAISON)

Սեփական Գեղեցիկ	Ներքին Գեղեցիկ	Սեփական Գեղեցիկ	Սեփական Գեղեցիկ	Սեփական Գեղեցիկ
Présent de l'Infinitif	Participle Présent	Participle Passé	Présent de l'Indicatif	Passé Défini
Assaillir	assaillant	assailli	j'assaille	j'assaillis
Bouillir	bouillant	bouilli	je bous	je bouillis
Couvrir	couvrant	couvert	je couvre	je couvris
Dormir	dormant	dormi	je dors	je dormis
Faillir	faillant	failli	je faux	je faillis
Fuir	fuyant	fui	je fuis	je fuis
Mentir	mentant	menti	je mens	je mentis
Offrir	offrant	offert	j'offre	j'offris
Ouvrir	ouvrant	ouvert	j'ouvre	j'ouvris
Partir	partant	parti	je pars	je partis
Sentir	sentant	senti	je sens	je sentis
Servir	servant	servi	je sers	je servis
Sortir	sortant	sorti	je sors	je sortis
Souffrir	souffrant	souffert	je souffre	je souffris
Vétir	vétant	vêtu	je vêts	je vêtis

ԵՐԿՐՈՐԻ ԼԵՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
(TROISIÈME CONJUGAISON)

Pourvoir	pourvoyant	pourvu	je pourvois	je pourvus
Prévoir	prévoyant	prévu	je prévois	je prévis
Sursoir	sursoyant	sursis	je sursois	je sursis

է- surseoir

ԶՈՐԲՈՐԻ ԼԵՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
(QUATRIÈME CONJUGAISON)

Présent de l'Infinitif	Participle Présent	Participle Passé	Présent de l'Indicatif	Passé Défini
Batte	battant	battu	je bats	je battis
Conclure	concluant	conclu	je conclus	je conclus
Conduire	conduisant	conduit	je conduis	je conduisis
Confire	confisant	confit	je confis	je confis
Connaitre	connaissant	connu	je connais	je connus
Coudre	cousant	cousu	je couds	je cousis
Craindre	craignant	craint	je crains	je craignis
Croire	croyant	cru	je crois	je crus
Croître	croissant	crû	je crois	je crus
Dire	disant	dit	je dis (1)	je dis
Ecrire	écrivant	écrit	j'écris	j'écrivis
Exclure	excluant	exclu	j'exclus	j'exclus
Joindre	joignant	joint	je joins	je joignis
Lire	lisant	lu	je lis	je lus
Maudire	maudissant	maudit	je maudis	je maudis
Médire	médissant	médit	je médis (2)	je médis
Mettre	mettant	mis	je mets	je mis
Moudre	moulant	moulu	je mouds	je moulus
Naître (3)	naissant	né	je nais	je naquis
Nuire	nuisant	nui	je nuis	je nuisis
Oindre	oignant	oint	j'oins	j'oignis
Paraître	paraissant	paru	je parais	je parus
Plaire	plaisant	plu	je plais	je plus
Prendre (4)	prenant	pris	je prends	je pris
Repaître	repaissant	repu	je repais	je repus

(1) Սահմանական ներկային յոգնակի երկրորդ դեմքը կ'ըլլայ vous dites փոխանակ vous disez ի իւր բաղադրեալն եղող Redire բայն եւս կ'ըլլայ vous redites. — (2) Սահմանական յոգնակին կ'ըլլայ nous médisons, vous médisez, ils médisent. — dire աւարտեալ բոլոր բայք, ի բաց առեալ Redire, այսպէս կը խոնարհին : — (3) Այս բային բաղադրեալ ժամանակը être օժանդակը կ'առնուն, իւր բաղադրեալն եղող Renaître բայն անցեալ դերբայ չ'ունի : — (4) Այս բայն որպէս նաեւ իւր բաղադրեալը ո տառը կը կրկնեն ամէն անգամ որ անոր ետեւէն համր e մը գայ :

Présent de l'Infinitif	Participe Présent	Participe Passé	Présent de l'Indicatif	Passé Défini
Résoudre	résolvant	résolu (1)	je résous	je résolu
Rire	riant	ri	je ris	je ris
Romp	rompant	rompu	je romps	je rompis
Suffire	suffisant	suffi	je suffis	je suffis
Suivre	suisvant	suivi	je suis	je suivis
Taire	taisant	tu	je tais	je tus
Teindre	teignant	teint	je teins	je teignis
Vaincre (2)	vainquant	vaincu	je vains	je vainquis
Vivre	vivant	vécu	je vis	je vécus

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Բայի մը բաղադրեալն իւր պարզ ձեւին պէս կը խոնարհի , ինչպէս . Abattre, Combattre բայք կը խոնարհին իրենց պարզ ձեւին , Battre բային պէս . նոյնպէս Promettre, Admettre բայք Mettre բային պէս : Սակայն Redire այն միակ բաղադրեալ բայն է որ Dire ի պէս կը խոնարհի . իսկ մնացեալք , ինչպէս Contredire, Interdire եւ , Médire ի պէս կը խոնարհին : Իսկ Maudire բայը նախնական ժամանակով մը միայն , այն է՝ ներկայ դերբայով կը տարբերի Médire բայէն , զի երկու s կ'առնու ներկայ դերբայի մէջ , ինչպէս maudissant . = Conduire բային պէս կը խոնարհին այլ uire աւարտեալ բայք , ի բաց առեալ Bruire և Luire բայերն , որք պակասաւոր են : = Craindre բային պէս կը խոնարհին այլ aindre աւարտեալ բայք : = Նոյնպէս Teindre բային պէս կը խոնարհին բոլոր eindre աւարտեալ բայք :

(1) Résolu կամ résous . վերջինը կը գործածուի (բռնաբերելու) նշանակելու համար , ինչպէս . Un brouillard résous en pluie (անշնչելու բռնաբերելու մէջ) . Le soleil a résous le brouillard en pluie (արեւի շողովը բռնաբերելու անշնչելու մէջ) . բայց իզական չ'ունի եւ այս պակասին տեղը կը լնու résolu ին իզականն , որ է résolue . — (2) A, e, i, o ծայնաւորաց առջեւ c տառը qu ի կը փոխուի : Սահմանական ներկային եզակի երրորդ դէմքը կ'ըլլայ il vaine .

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ԲԱՅԻՑ ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ

Ա. — Եզակի երկրորդ դեմք . — Բոլոր բայից եզակի երկրորդ դէմքը միշտ s ով կ'աւարտի , ի բաց առեալ առաջին լծորդութեան հրամայականին եզակի երկրորդ դէմքն , ինչպէս . aime, chante .

ԳԻՏԵԼԻՔ . 1. — Մի քանի անկանոն բայից սահմանական ներկային եզակի երկրորդ դէմքն x ով կ'աւարտի , ինչպէս . tu peux, tu veux, եւ :

2. — Անկանոն բայերէն ոմանց հրամայական եզակի երկրորդ դէմքն առանց s ի կը գրուի , ինչպէս . Avoir, Aller, Savoir, Couvrir, Affrir, Ouvrir, եւ , որոց հրամայականը կ'ըլլայ aie, va, sache, couvre, offre, ouvre, եւ :

3. — Երբ Ա. Լծորդութեան հրամայական եզակի երկրորդ դէմքէն յետոյ en, y, դերանուններէն մին գլտնուի , բայը քաղցրահնչական (euphonique) s մը կ'առնու , ինչպէս . Cueilles-en (+աղէ անկէ կամ անոնցի) . Retournes-y (հոն դարձի) :

Բ. — Եզակի երրորդ դեմք . — Եթէ եզակի առաջին դէմքն s ով կամ x ով կ'աւարտի , երրորդ դէմքն ալ t ով կ'աւարտի , ինչպէս . Je reçois, il reçoit; Je rendrais, il rendrait; J'aimais, il aimait; je veux, il veut . Սակայն եթէ առաջին դէմքին մէջ , s տառն իրմէ առաջ d մ'ունի , երրորդ դէմքը d ով կ'աւարտի փոխանակ t ի , ինչպէս . Je rends, il rend; je vends, il vend .

Ամէն լծորդութեանց մէջ , ստորադասական անկատարին եզակի երրորդ դեմքը t ով կ'աւարտի , և այս տառէն առաջ գտնուած ձայնաւորին վրայ պարոյկ (accent circonflexe) (^) մը կը դրուի , ինչպէս . Qu'il aimât, qu'il finit, qu'il reçoit, qu'il vint .

Գ. — Յոգնակի առաջին դեմք . — Միշտ *ons կ'ա-
ւարտի , ինչպէս* . Nous aimons, nous rendions, nous
recevrons. Ի բաց առեալ անցեալ որոշեալն (passé dé-
fini), *ինչպէս* . Nous aimâmes, nous finîmes, nous
rendîmes.

Դ. — Յոգնակի երկրորդ դեմք . — Միշտ *ez կ'աւար-
տի , ինչպէս* . Vous chantez, vous finissez, vous re-
cevrez. Ի բաց առեալ անցեալ որոշեալն , *ինչպէս* . Vous
chantâtes, vous finîtes, vous rendîtes.

Ե. — Յոգնակի երրորդ դեմք . — Միշտ *ent կ'աւար-
տի , ի բաց առեալ անկանոն բայերն և բոլոր բայից ա-
պառնին , ինչպէս* . Ils chantent, ils rendaient. Անկա-
նոն , Ils ont, ils sont, ils font, ils vont. — Ապառնի ,
Ils chanteront, ils finiront, ils rendront, ils recevront.

Չ. — Ապառնիին վերջաւորութիւնն . — Ա. Լծորդու-
թեան բայից ապառնին և թէականն *erai և erais կ'ա-
ւարտին , ր էն առաջ համբ և ով մը , ըստ որում այդ
երկու ժամանակը կը կազմուին անորիղ դերբային , որ
ր տառէն առաջ ունի և մը , ինչպէս* . Chanter, je chan-
terai; Garder, je garderais. Իսկ այլ երեք լծորդու-
թիւնք՝ ապառնիի և թէականի մէջ համբ և չունին ,
ըստ որում իւրեանց անորիղ դերբային մէջ այդ համբ
և ն գոյութիւն չունի , *ինչպէս* . Je recevrai, je re-
cevrais; Je rendrai, je rendrais. Ա. Լծորդութեան րեր,
yer, éer աւարտեալ բայից ապառնին և թէականն եւս
erai և erais կ'աւարտին , ինչպէս . Je prierai; Je pai-
erai; Je créerai.

ԲՈՒՆ ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅՔ

ՈՐԲ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆԱՑ
ՁԵՆ ՀԵՏԵՒԻՐ

Ա. Լծորդութիւն .

Aller (ալ-լ) . — Je vais և je vas, tu vas, il va, nous al-
lons, vous allez, ils vont. — J'allais. — J'allai. — Je suis allé.
— J'irai. — J'irais. — Va, allons, allez. — Que j'aïlle, que n.
allions, qu'ils aillent. — Que j'allasse. — Allant. — Allé, ée.

Envoyer (ալ-լ) . — J'envoie, tu envoies, il envoie, nous
envoyons, vous envoyez, ils envoient. — J'envoyais. — J'envoyai,
J'ai envoyé. — J'enverrai. — J'enverrais. — Envoie, envoyons,
envoyez. — Que j'envoie, que n. envoyions, qu'ils envoient. —
Que j'envoyasse. — Envoyant. — Envoyé, ée.

*ինչպէս կը տեսնուի , ց ն ի ի կը փոխուի համբ և ի
մ'առջեւ :*

Բ. Լծորդութիւն .

Acquérir (ա-լ-լ) . — J'acquiers, n. acquérons, ils ac-
quièrent. — J'acquerais. — J'acquis. — J'ai acquis. — J'acquer-
rai. — J'acquerrais. — Acquier. — Que j'acquière, que n. acqué-
rions, qu'ils acquièrent. — Que j'acquisse. — Acquérant. — Ac-
quis, ise.

Cueillir (ա-լ-լ) . — Je cueille. — Je cueillais. — Je cueillis.
— J'ai cueilli. — Je cueillerai. — Je cueillerais. — Cueille. —
Que je cueille. — Que je cueillisse. — Cueillant. — Cueilli, ie.

Mourir (ա-լ-լ) . — Je meurs, nous mourons, ils meurent.
— Je mourais. — Je mourus. — Je suis mort. — Je mourrai. —
Je mourrais. — Meurs, mourons. — Que je meure, que nous
mourions, qu'il meurent. — Que je mourusse. — Mourant. —
Mort, orte.

Tenir (ա-լ-լ) . — Je tiens, n. tenons, ils tiennent. — Je
tenais. — Je tins, tu tins, il tint, nous tinmes, vous tintes, ils
tinrent. — J'ai tenu. — Je tiendrai. — Je tiendrais. — Tiens. —
Que je tienne, que n. tenions, qu'ils tiennent. — Que je tinsse.
— Tenant. — Tenu, ue.

Venir (տւլ) . — Je viens, tu viens, il vient, nous venons, vous venez, ils viennent. — Je venais. — Je vins, tu vins, il vint, nous vinmes, vous vintes, ils vinrent. — Je suis venu, nous sommes venus. — Je viendrai. — Je viendrais. — Viens, venons. — Que je vienne, qu'ils viennent. — Que je vinsse. — Venant. — Venu, ue.

Գ. Լծորդութիւն .

Asseoir (ստեղծել) . — J'assieds, tu assieds, il assied, n. asseyons, vous asseyez, ils asseyent. — J'asseyais. — J'assis. — J'ai assis. — J'assiérai Ի՛ J'asseyerai. — J'assiérais Ի՛ j'asseyerais. — Assieds. — Que j'asseye. — Que j'assisse. — Asseyant. — Assis, ise.

Այս բայն հետեւեալ կերպիւ եւս կրնայ լծորդիլ . J'assois. — J'assoiais. — J'assoirai. — Assois. — Que j'assoie. — Assoyant.

Mouvoir (շտել) . — Je meus, tu meus, il meut, nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. — Je mouvais. — Je mus, nous mêmes. — J'ai mu. — Je mouvrai. — Je mouvrais. — Meus, mouvons. — Que je meuve, qu'ils meuvent. — Que je musse. — Mouvant. — Mu, ue.

Իւր բաղադրեալին՝ **Promouvoir** բային անցեալ զերրայը (participe passé) միայն կը գործածուի , Promu, ue.

Pouvoir (իւրել) . — Je peux Ի՛ je puis, tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. — Je pouvais. — Je pus. — J'ai pu. — Je pourrai. — Je pourrais. (հրահրուած անուշտել) . — Que je puisse. — Que je pusse. — Pouvant. — Pu, ue.

Prévaloir (իւրել) . — Je prévaux, nous prévalons. — Je prévalais. — Je prévalus. — J'ai prévalu. — Je prévaudrai. — Je prévaudrais. — Prévaux, prévalez. — Que je prévale. — Que je prévalusse. — Prévalant. — Prévalu, ue.

Savoir (իւրել) . — Je sais, nous savons. — Je savais. — Je sus. — J'ai su. — Je saurai. — Je saurais. — Sache, sachons. — Que je sache. — Que je susse. — Sachant. — Su, ue.

Valoir (տել) . — Je vauux, nous valons. — Je valais. — Je valus. — J'ai valu. — Je vaudrai. — Je vaudrais. — Vaux, valez, — Que je vaille. — Que je valusse. — Valant. — Valu, ue.

Voir (տել) . — Je vois, tu vois, il voit, nous voyons, vous voyez, ils voient. — Je voyais. — Je vis. — J'ai vu. — Je verrai. — Je verrais. — Vois, voyons. — Que je voie, que nous voyions, que vous voyiez, qu'ils voient. — Que je visse. — Voyant. — Vu, ue.

Vouloir (իւրել) . — Je veux, nous voulons, ils veulent. — Je voulais. — Je voulus. — J'ai voulu. — Je voudrai. — Je voudrais. — Veux Ի՛ veuille, voulons Ի՛ veuillons, voulez Ի՛ veuillez. — Que je veuille. — Que je voulusse. — Voulant. Voulu, ue.

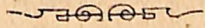
Գ. Լծորդութիւն .

Boire (իւրել) . — Je bois, nous buvons, ils boivent. — Je buvais. — Je bus. — J'ai bu. — Je boirai. — Je boirais. — Bois, buvons. — Que je boive. — Que je busse. — Buvant. — Bu, ue.

Faire (շտել) . — Je fais, tu fais, il fait, nous faisons (իւրել), vous faites, ils font. — Je faisais (իւրել). — Je fis. — J'ai fait. — Je ferai. — Je ferais. — Fais. — Que je fasse. — Que je fisse. — Faisant. — Fait, aite.

ԳԻՏԵԼԻՅ 1. — Վերոյիշեալ անկանոն բայից բաղադրեալք եւս պարզերուն պէս կը լծորդին , ինչպէս . Renvoyer բայն Envoyer ի պէս , Accourir և Secourir բայք Courir ի պէս , Entretenir, Obtenir, Retenir, Soutenir բայք Tenir ի պէս , Conquérir, Reconquérir բայք եւս Acquérir ի պէս :

2. — Asseoir բայն երկու լծորդութիւն ունի , ինչպէս տեսնուեցաւ ցանկէն : Ուսանողք պարտին այդ երկու ձեւն ալ սովորիլ :

ՊԱԿԱՍԱԻՈՐ ԲԱԾՔ
(DES VERBES DÉFECTIFS)

Պակասաւոր կ'ըսուին այն բայք՝ որոց ժամանակներէն և դէմքերէն ոմանք կը պակասին :

Ա. Լծորդութիւն .

Puer (բարիւ) . — Je pue, tu pues, il pue, nous puons, vous puez, ils puent. — Je puais. — Je pueraï. — Je puerais. — Que je pue. — Puant.

Մնացեալ ժամանակք կը պակասին :

Բ. Լծորդութիւն .

Faillir (փալիւ) . — Je faux, tu faux, il faut, nous faillons, vous faillez, ils faillent. — Je faillais. — Je faillis. — Je faudrai. — Faillant. — Failli, ie.

Սակայն այս ժամանակաց մեծ մասը քիչ կը գործածուին . բաղադրեալ ժամանակք (les temps composés) ընդ հակառակն աւելի գործածական են :

Gésir (գիսիւ) . — Այս բային Սահմանական ներկային եզակի երրորդ դէմքը միայն կը գործածուի . il git, ci-git (սիտիսիւ), ինչպէս նաեւ ներկայ դերբայ, gisant. Ըստ Ակադեմիոյ կ'ըսուի նաեւ, Սահմ. ներկայ Nous gisons, vous gisez, ils gisent. Անկ. Je gisais, tu gisais, կային :

Ouïr (ուիւ) . — Այս բային անորիշ դերբայն, և անց. դերբայէն և avoir օժանդակէն կազմեալ թաղադրեալ ժամանակք միայն կը գործածուին այժմ : Սակայն Ակադեմիոյ բառարանն հետեւեալ ձեւերն եւս կ'ընդունի, որք չին հեղինակաց մէջ կը գտնուին . J'ois, tu ois, il oit, nous oyons, vous oyez, ils oient. — J'oyais. — J'ouïs, tu ouïs. — J'oirai. — J'oirais. — Ois, oyons, oyez. — Que j'oise que j'oye. — Que j'ouïsse. — Oyant.

Quérir . — Այս բային անորիշ դերբայը միայն կը գործածուի, և գրեթէ միշտ Aller, Envoyer, Venir բայից հետ կ'ընկերանայ, ինչպէս . Aller quérir (եւսիւ է եւրեր, եւսիւ է եւրեր) . Envoyer quérir (սուսիւ է եւրեր) . Venir quérir (եւս է եւրեր) :

Գ. Լծորդութիւն .

Choir (չու) . — Անորիշ և անցեալ դերբայը միայն կը գործածուին, ինչպէս . Choir, chu, —r. chue, էէ :

Déchoir (չու) . — Je déchois, tu déchois, nous déchions, vous déchoyez, ils déchoient. — Je déchoyais. — Je déchus. — J'ai déchus je suis déchus. — Je décherrai. — Je décherrais. — Déchois. — Que je déchoie. — Que je déchusse. — Ներկայ դերբայ (participe présent) չուի . — Déchu, ue.

Echoir (չու) . — Այս բայն հետեւեալ ձեւաց մէջ միայն կը գործածուի . Սահմ. ներկ. Il échoit — il échète. — Անց. կատ. J'échus. — Ապառ. J'écherrai. — Թէակ. ներկ. J'écherrais. — Ստոր. անկ. Que j'échusse. — Ներկ. դեր. Echéant. — Անց. դեր. Echus, ue. Իւր բաղադրեալ ժամանակք être օժանդակ բայով կը խոնարհին :

Falloir (փալիւ) . — Il faut. — Il fallait. — Il fallut. — Il a fallu. — Il faudra. — Il faudrait. — Qu'il faille. — Qu'il fallût. — Fallu, էէ-իւ չուի :

Ravoir (բարիւ) . — Այս բային անորիշ դերբայը միայն կը գործածուի :

Seoir (սիւ) . — Il sied, ils siéent. — Il seyait. — Il siéra, ils siéront. — Il siérait, ils siéraient. — Seyant, ըստ Ակադեմիոյ :

Դ. Լծորդութիւն .

Absoudre (աբսու) . — J'absous, tu absous, il absout, nous absolvons, vous absolvez, ils absolvent. — J'absolvais. — Անցեալ կատարեալ (passé défini) չուի . — J'ai absous. — J'absoudrai. — J'absoudrais. — Absous, absolvons. — Que j'absolve. — Ստոր. անկատար (subj. imparfait) չուի . — Absolvant. — Absous, oute.

Accroire . — Անորիշ դերբայը միայն կը գործածուի : Faire accroire (հարստանիւ) :

Braire (բու) . — Այս բայն հետեւեալ ձեւաց մէջ միայն կը գործածուի : Il braît, ils braient. — Il braira, ils brairont. — Il brairait, ils brairaient.

Bruire (բու) . — Այս բայն հետեւեալ ձեւերը միայն ունի : Il bruit. — Il bruyait, ils bruyaient. — Bruyant պարզապէս ածական է :

Clore (չու) . — Այս բային հետեւեալ ձեւերը միայն կը գործածուին : — Je clos, tu clos, il clôt, ցէ. չուի : — Je clorai. — Je clorais. — Clos. — Que je close. — Clos, se. Իւր բաղադրեալ ժամանակք (les temps composés) գործածուի են :

Éclorre (չ--իւ ելլել, բ--յ--իւ) . — Այս բային երբորդ գեմբերը միայն կը գործածուին : Il éclôt, ils éclosent. — Il est, ils sont éclos. — Il éclora, ils éclorent. — Qu'il éclosse, qu'ils éclosent. — Eclos, ose.

Forfaire (ի-բ գ-ւ-թ-ի, ի-բ գ-ւ-թ-ի գի-թ-ի) . — Անորիշ զերբայն և բաղադրեալ ժամանակը միայն կը գործածուին , որք avoir օժանդակը կ'աւանդու : — J'ai forfait; j'eus forfait, և :

Frيره (բ-իւ) . — Այս բայն հետեւեալ ձեւոց մէջ միայն կը գործածուի : — Je fris, tu fris, il frit. — Je frirai, և : — Je fri-rai, և : — Fris. — Frit, բ. frite, է : ի-բ բոլոր բաղադրեալ ժամանակը գործածելի են :

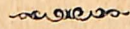
Luire (լ-իւ, ւ--իւ) . — Je luis, tu luis, il luit, nous luisons, vous luissez, ils luisent. — Je luisais. — Je luirai. — Je luirais. — Que je luise. — Luisant. — Lui, է-ի-ւ չունի : Իսկ այն որոշեալ , հրամայական և Ստոր. անկատար կը պահասին :

Occire (օ-ւ-իւ) . — Անորիշ զերբայն , անցեալ զերբայն occis, se, և բաղադրեալ ժամանակը միայն կը գործածուին :

Paitre (բ-իւ) . — Je pais, nous paissions, ils paissent. — Je paissais. — Անցեալ կատարեալ (passé défini) չունի : — Je paitrai. — Je paitrais. — Pais. — Que je paisse. — Ստոր. անկ. (subj. imparfait) չունի : — Paissant. — Pu. ի-բ բաղադրեալն ե-լըլ Repaitre բայը պահասաւոր չէ (սե'ւ ան-իւ-իւ բ-իւ-իւ, երես 119) :

Poindre (բ-իւ) . — Այս բային անորիշ զերբայն և հետեւեալ ժամանակը միայն կը գործածուին : — Il point. — Il poindra. — Il poindrait.

Traire (տ-իւ) . — Je traie, nous trayons, ils traient. — Je trayais. — Անցեալ կատարեալ չունի : — J'ai trait. — Je traitrai. — Je traitrais. — Trais, trayons. — Que je traie. — Ստոր. անկ. չունի : — Trayant. — Trait, te. Այսպէս կը խոնարհին նաեւ ի-բ բաղադրեալներն , ինչպէս . Abstraire, Distraire, Soustraire. Իսկ Attraire բայը միայն անորիշ զերբայն (infinitif présent) կը գործածուի. (Attrayant պարզ ածական մ'է) :

Օրինակ ԿՐՍԻՈՐԱԿԱՆ Բայի

ÊTRE AIMÉ, ՍԻՐՈՒԻԼ

Indicatif présent. — Je suis, tu es, il est aimé; nous sommes, vous êtes, ils sont aimés.

Imparfait. — J'étais, tu étais, il était aimé; n. étions, v. étiez, ils étaient aimés.

Passé défini. — Je fus, tu fus, il fut aimé; n. fûmes, v. fûtes, ils furent aimés.

Passé indéfini. — J'ai été, tu as été, il a été aimé; n. avons été, v. avez été, ils ont été aimés.

Plus-que-parfait. — J'avais été, tu avais été, il avait été aimé; n. avions été, v. aviez été, ils avaient été aimés.

Passé antérieur. — J'eus été, tu eus été, il eut été aimé; n. eûmes été, v. eûtes été, ils eurent été aimés.

Futur. — Je serai, tu seras, il sera aimé; n. serons, v. serez, ils seront aimés.

Futur antérieur. — J'aurai été, tu auras été, il aura été aimé; n. aurons été, v. aurez été, ils auront été aimés.

Conditionnel présent. — Je serais, tu serais, il serait aimé; n. serions, v. seriez, ils seraient aimés.

Passé. — J'aurais été, tu aurais été, il aurait été aimé; n. aurions été, v. auriez été, ils auraient été aimés.

Impératif présent. — Sois aimé; soyons, soyez aimés.

Passé. — Aie été aimé; ayons été, ayez été aimés.

Subj. présent. — Que je sois, que tu sois, qu'il soit aimé; que n. soyons, que v. soyez, qu'il soient aimés.

Imparfait. — Que je fusse, que tu fusses, qu'il fût aimé; que n. fussions, que v. fussiez, qu'ils fussent aimés.

Passé. — Que j'aie été, que tu aies été, qu'il ait été aimé; que n. ayons été, que v. ayez été, qu'ils aient été aimés.

Plus-que-parfait. — Que j'eusse été, que tu eusses été, qu'il eût été aimé; que n. eussions été, que v. eussiez été, qu'ils eussent été aimés.

Infinitif présent. — Être aimé.

Passé. — Avoir été aimé.

Participe présent. — Etant aimé.

Passé. — Aimé, aimée.

Passé composé. — Ayant été aimé.

Օրինակ ՁԷՉՈՔ բայի

TOMBER, ԻՅՆԱԼ

Indicatif présent. — Je tombe, tu tombes, il tombe; nous tombons, vous tombez, ils tombent.

Imparfait. — Je tombais, tu tombais, il tombait; n. tombions, v. tombiez, ils tombaient.

Passé défini. — Je tombai, tu tombas, il tomba; n. tombâmes, v. tombâtes, ils tombèrent.

Passé indéfini. — Je suis, tu es, il est tombé; n. sommes, v. êtes, ils sont tombés.

Plus-que-parfait. — J'étais, tu étais, il était tombé; n. étions, v. étiez, ils étaient tombés.

Passé antérieur. — Je fus, tu fus, il fut tombé; n. fûmes, v. fûtes, ils furent tombés.

Futur. — Je tomberai, tu tomberas, il tombera; n. tomberons, v. tomberez, ils tomberont.

Futur antérieur. — Je serai, tu seras, il sera tombé; n. serons, v. serez, ils seront tombés.

Conditionnel présent. — Je tomberais, tu tomberais, il tomberait; n. tomberions v. tomberiez, ils tomberaient.

Passé. — Je serais, tu serais, il serait tombé; n. serions, v. seriez, ils seraient tombés.

Impératif présent. Tombe, tombons, tombez.

Passé. — Sois tombé; soyons, soyez tombés.

Subjonctif présent. — Que je tombe, que tu tombes, qu'il tombe; que n. tombions, que v. tombiez, qu'ils tombent.

Imparfait. — Que je tombasse, que tu tombasses, qu'il tombât; que n. tombassions, que v. tombassiez, qu'ils tombassent.

Passé. — Que je sois, que tu sois, qu'il soit tombé; que n. soyons, que v. soyez, qu'ils soient tombés.

Plus-que-parfait. — Que je fusse, que tu fusses, qu'il fût tombé; que n. fussions, que v. fussiez, qu'ils fussent tombés.

Infinitif présent. — Tomber.

Passé. — Etre tombé.

Participe présent. — Tombant.

Passé. — Tombé, ée.

Passé composé. — Etant tombé, ée.

Օրինակ ԱՆԴՐԱԴԱՐՉ բայի

SE REPOSER, ՀԱՆԳՉԻԼ

Indicatif présent. — Je me repose, tu te reposes, il se repose; nous nous reposons, vous vous reposez, ils se reposent.

Imparfait. — Je me reposais, tu te reposais, il se reposait; n. n. reposions, v. v. reposiez, ils se reposaient.

Passé défini. — Je me reposai, tu te reposas, il se reposa; n. n. reposâmes, v. v. reposâtes. ils se reposèrent.

Passé indéfini. — Je me suis, tu t'es, il s'est reposé; n. n. sommes, v. v. êtes, ils se sont reposés.

Plus-que-parfait. — Je m'étais, tu t'étais, il s'était reposé; n. n. étions, v. v. étiez, ils s'étaient reposés.

Passé antérieur. — Je me fus, tu te fus, il se fut reposé; n. n. fûmes, v. v. fûtes, ils se furent reposés.

Futur. — Je me reposerai, tu te reposeras, il se reposera; n. n. reposerons, v. v. reposerez, ils se reposeront.

Futur antérieur. — Je me serai, tu te seras, il se sera reposé; n. n. serons, v. v. serez, ils se seront reposés.

Conditionnel présent. — Je me reposerais, tu te reposerais, il se reposerait; n. n. reposerions, v. v. reposeriez, ils se reposerait.

Passé. — Je me serais, tu te serais, il se serait reposé; n. n. serions, v. v. seriez, ils se seraient reposés.

Impératif. — Repose-toi; reposons-nous, reposez-vous.

Passé. — ~~Անհոգի~~ :

Subj. présent. — Que je me repose, que tu te reposes, qu'il se repose; que n. n. reposions, que v. v. reposiez, qu'ils se reposent.

Imparfait. — Que je me reposasse, que tu te reposasses, qu'il se reposât; que n. n. reposassions, que v. v. reposassiez, qu'ils se reposassent.

Passé. — Que je me sois, que tu te sois, qu'il se soit reposé; que n. n. soyons, que v. v. soyez, qu'ils se soient reposés.

Plus-que-parfait. — Que je me fusse, que tu te fusses, qu'il se fût reposé; que n. n. fussions, que v. v. fussiez, qu'ils se fussent reposés.

(սասորիկ, ինչոք). Guère (գրեմէ). Hier (երէկ). Ici (հոս). Jadis (յաւազմագոյն). Jamais (երբէտ, բնաւ). Là (հոն). Loin (հեռի, հեռաւ). Maintenant (հիմայ). Mal (գէշ). Même (նոյն, ալ, նաեւ). Mieux (աւելի աղէկ). Moins (սակաւ, քիչ). Ne, ne pas, ne point (ոչ, չ . . .). Nullement (ասինեւհին). Où (որտեղ, ո՛ր). Oui (այո՛, հրատեղեք). Partout (ասին որտեղ). Pas (ոչ). Peu (քիչ). Peut-être (բնոյշ). Pis (աւելի գէշ). Plus (աւելի). Plutôt (աւելի, քան լիկ). Point du tout (ասինեւհին). Près (մօտ). Presque (գրեմէ). Quand (երբ). Sans doute (անորակապ). Tant (այնչափ). Tantôt (քիչ մ'առաջ, նոր, քիչ մ'երտք, շատ մը, երբեմն). Tard (ուշ). Tôt (կանախ). Toujours (մէշո). Tout (բոլորովին). Très, trop (շատ). Vite (շատ). Volontiers (կամօք, առեւտրով).

Պ Լ Ո Ւ Խ Ե .

Ն Ա Խ Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Վ Ր Ա Յ
(DE LA PRÉPOSITION)

Նախադրութիւնը բառից իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնը ցոյց կու տայ, ինչպէս. Les arbres de mon jardin (պարտիզին ծառերը); graver sur le marbre (կճի վրայ քանդակել), եւ :

Գլխաւոր նախադրութիւնք են .

Առանց ուրիշ նախադրութեան խնդիր առնողը .

A (ի, յ) — à l'homme (մարդուն). Après (երտք) — après le repas (կերակրեն ետք). après le dîner (ճաշեն ետք). À travers (միջին) — à travers la ville (քաղաքին միջին). Attendu (նայելով) — attendu son grand âge (իւր մեծ պարեմին նայելով). — Avant (յաւաջ) — avant la guerre (պարտերազմեն յաւաջ). avant le souper (ընթերեմն յաւաջ). Avec (հետ) — avec un

homme (մարդու մը հետ). avec nous (մեզ հետ). Chez (տեղ, տոմբ, որունը) — chez nous (մեր տոմբ, մեր որունը). Concernant (վրայ, նկատմամբ) — concernant cette affaire (այս գործին վրայ, նկատմամբ). Contre (ընդդէմ, դէմ) — contre son père (իւր հօրը դէմ). contre la loi (արեւոյ դէմ). Dans (մէջ) — dans la ville (քաղաքը, քաղաքին մէջ). dans le jardin (պարտիզին մէջ). De (սեռականիկ և բացատրական հոլովանիկ) — de vous (տեղէն, քան վրայ). de l'homme (մարդուն, մարդեն). Depuis (ի վեր) — depuis le matin (տարտաւնիկ, առաւօտին ի վեր). Derrière (երեւել) — derrière la maison (որան ետեւը). Dès (ի վեր, սկիսել) — dès le commencement (սկիզբէն ի վեր). Dessous (որակը) — dessous le lit (անկողնին որակը). Dessus (վրայ) — dessus la table (սեղանին վրայ). Devant (աւելի) — devant le palais (պալատին աւելի). Durant (տարին) — durant la paix (խաղաղութեան տարին). En (ի, յ) — en été (ամառայնի, տարան մէջ կ'ըլ տարին). Entre (միջին) — entre nous (մեր միջին, միջինին). Envers (տեղ, նկատմամբ) — envers le prochain (դէպ յընկերն, առ դրացին). Environ (էքք. չափ) — environ deux heures (էքք երկու ժամ, երկու ժամու չափ). Excepté (չափ) — excepté la vie (կեանքին չափ). Hors (բաց ի, չափ) — hormis vous (տեղէն չափ). Hors (տարտա, դուրս. ոտքի) — hors cela (սակից չափ). hors la ville (քաղաքին դուրս). Malgré (հակառակ) — malgré toutes les oppositions (սակն հակառակութեան մարիկ ընելով). malgré l'opposition (ընդդէմութեան հակառակ). Moyennant (միջոցաւ) — moyennant une somme d'argent (քիչ մը դրամայ միջոցաւ). Non obstant (ընայելով) — nonobstant le mauvais temps (օրին գնդութեան ընայելով). Outre (չափ) — outre la famine (սովին չափ). Par (բացատրականիկ և գործիականիկ հոլովանիկ. ի, ընդ) — par terre (ցամառ). par vous (յետեմն). par mer (ընդ ծով). Parmi (մէջ) — parmi les hommes (մարդանց մէջ). parmi nous (մեր մէջ). Pen-

dant (արեն) — pendant le jour (ցորեկուան արեն) .
 pendant la nuit (գիշեր արեն) . Pour (վան , համար) —
 pour son fils (եւր որդւոյն համար) . pour le roi (Բա-
 Գասարէն համար) . Sans (աւանց) — sans crainte (աւանց
 վախի , աներկիւն) . Selon (ըստ , հասկում) — selon votre
 avis (յեր երարին պէս , ըստ յեր երարին . ըստ յեր կարծեաց) .
 Sous (տակը) — sous les décombres (գլխարակաց տակ) .
 sous l'arbre (ծառին տակ) . Suivant (հասնայն) — sui-
 vant la coutume (սովորութեան հասնայն) . Sur (զբայ) —
 sur la chaise (ախոսին զբայ) . sur la table (տեղանին զբայ) .
 Touchant (համար , զբայց , նկարմամբ) — touchant cette
 affaire (այս գործին նկարմամբ , այս գործին զբայ) . Vers
 (դէպ է) — vers la rive (դէպ է եղերին) . Voici (աւասիկ ,
 ահա) — voici le roi (աւասիկ Բագասարը) . Voilà (աւանիկ)
 — voilà la reine (աւանիկ Բագուհին) . Vu (նայելով) —
 vu ses longs services (եւր մեծ ծառայութեանց նայելով) :

De նախադրութեամբ խնդիր առնողք .

A cause de (պարճաւաս) — à cause de la guerre
 (պարեքային պարճաւաս) . A côté de (տողը) — à côté de
 votre père (յեր հօր տող) . Auprès de (տողը) — auprès
 de sa mère (եւր հօր տող) . Autour de (ըսրըն , Բուր-
 որիւր , շրս կողմը) — autour de la maison (տան Բուրորիւր) .
 Faute de (ըլլալէն , չգործուելէն) Faute de papier (Բուղի
 զանենալով , ըլլալէն) . Hors de (դուրս) — hors de la vigne
 (այգիէն դուրս) . Le long de (տողէն) — le long de la ri-
 vière (աւասին տողէն) . Loin de (հեռի , հեռու) — loin de
 la patrie (հայրենիտէն հեռի) . Près de (հօր) — près de
 Vienne (Վիեննայի հօր) . Proche de (տող) — proche de
 ses parents (եւր ծնողաց տող) . Vis-à-vis de (հանդէպ) —
 vis-à-vis du palais royal (Բագասարական պալատան դի-
 մացը) :

Նոյնպէս ամէն à ով և au ով կազմեալք de նախա-

դրութեամբ խնդիր կ'առնուն . à travers բառը միայն
 կը զարտուղի :

A նախադրութեամբ խնդիր առնողք .

Jusqu'à (մինչեւ) — jusqu'à la ville (մինչեւ քաղաք) .
 Par rapport à (նայելով) — par rapport à lui (երէն
 նայելով) . Quant à (եւ) — quant à moi (եւ կողմանէս ,
 եւ՛ ես , եւ՛ չեմ) :

Գ Լ Ո Ւ Խ Լ .

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ Ի Վ Ր Ա Յ
 (DE LA CONJUNCTION)

Շաղկապն անպիտիտելի բառ մ'է , որ երկու խօսք
 կամ երկու բառ իրարու հետ կը կապէ , ինչպէս . Mon
 père et moi (հայրս և ես) ; je veux qu'il vienne (կ'ու-
 ղե՛մ որ գայ) , l'ia :

Շաղկապներէն ոմանք իրենցմէ ետքը սահմանական ե-
 ղանակ կ'ուզեն , ոմանք՝ սորորդասական , ոմանք ալ՝ մերթ
 սահմանական և մերթ սորորդասական :

Սահմանական ուզողք .

A cause que, անոր համար որ . — A condition que,
 այս դաշտմբ որ , միայն ին . — Ainsi que, ինչպէս որ , ինչ-
 պէս նաեւ . — A mesure que, որչա՛փ որ . — Attendu que,
 որովհետեւ . — Aussi bien que, ինչպէս նաեւ , ալ . — Aus-
 sitôt que, պէս , ընդ . — Autant que, քանի՛ որ , որչա՛փ որ .
 Comme, de même que, ինչպէս որ . — Depuis que, Վեր,
 ետք . — Dès que, երբոր , պէս , որովհետեւ . — Lorsque,
 երբոր , արեն . — Non plus que, ոչ ալ . — Parce que,
 ինչո՞ւ որ . — Pendant que, երբոր , արեն . — Pourquoi,
 ինչո՞ւ որ . — Puisque, որովհետեւ , ինչո՞ւ որ . — Quand,

երբ, երբոր, ին որ . — Si, եթե, ին որ, . . . նե . — Tan-
dis que, երբոր, +ան որ . — Vu que, ինչ որ, որովհետեւ :
Սորորադասական ուղղոյները .

Afin que, որ, որպէս զի . — A moins que, ին ոչ,
բայց միայն . — Au cas que, դնեն որ, ին որ . — Bien
que, ինչպէս, ին ե . — De crainte que, de peur que,
վախնալով որ, — En cas que, դնեն ին, եթե . — Encore
que, նաեւ, ին ե . — Pour que, որ, որպէս զի . — Pourvu
que, եմբարբելով ին, որ . միայն ին . — Quoique, ինչպէս .
— Sans que, առանց . — Si peu que, քիչ մ'ալ . — Soit
que, ին . . . ին . — Supposé que, եմբարբելով որ, միայն ին .

Մերթ սահմանական և մերթ սորորադասական ուղղոյն .

De manière que, de sorte que, en sorte que,
այնպէս զի, անանկ որ . — Que, որ . — Si ce n'est que, ին ոչ,
բայց միայն . — Tellement que, անանկ որ .

Այլ մի քանի գործածական շարժապարհ .

Ainsi, ասանկով, այսպէս . — Après, ետք . — Après
tout, վերջապէս . — Au contraire, ընդհակառակն, ասոր
հակառակ . — Au reste, ասկէջ ուրեչ, զար . դարչեալ . —
Au surplus, նաեւ, ի վերայ այս ամենայնի, բայց . — Car,
+անզի, ինչ որ . — Cependant, ասկայն . — C'est-à-dire,
այն է, այսինքն . — C'est pourquoi, ասոր համար . — D'ail-
leurs, ուրեչ կողմանէ, ասկէջ զար . — Enfin, վերջապէս . —
Et, և, ու . — Mais, բայց . — Néanmoins, ի վերայ այս
ամենայնի, բայց . — Ni, ոչ . . . ոչ . — Or, ուստի, արդ .
— Ou, կամ . — Par conséquent, ուստի, անոր համար . —
Par exemple, օրինակի համար, զոր օրինակ . — Pourtant,
ի վերայ այս ամենայնի . — Savoir, այսինքն . — Sinon, ին
չէ, չէ նե . — Soit, ին . . . ին . . . , ըլլայ . . . ըլլայ .
— Surtout, մանաւանդ, շինաւոր . — Toutefois, ի վերայ
այս ամենայնի :

Գ Լ Ո Ի Խ Թ .

Ձ Ա Յ Ն Ա Ր Կ Ո Ի Թ Ե Ա Ն Վ Ր Ա Յ (DE L'INTERJECTION)

Ձայնարկութիւնն կամ Միջարկութիւնն հողւոյ մի ճիշն
է, որ ուրախութիւն, ցաւ, զարմանք, բարկութիւն,
և կը բացատրէ :

Գործածական ձայնարկութիւնք են .

Յաւի և տրտմութեան, Ah! aïe! ouf! ah! hélas!
hé! ահ, սհ, վահ, վայ, ախոս, մեղք :

Ուրախութեան և բաղձանքի, Ah! bon! ահ, ուր է,
աղէկ :

Երկիւզի, Ah! hé! վայ, այ :

Արհամարհելու և զղուելու, Fi! fi donc! գարչ :

Հեգնելու, Ah! hé! zest! վահ :

Չարմանալու, Oh! բարէ, սհ :

Քաջալերելու, Ça! oh ça! allons! courage! tenez
ferme! հապա, աղէ :

Կանչելու, Holà! hé! այ, իշտ :

Լռեցունելու, Chut! st! paix! լուռ :

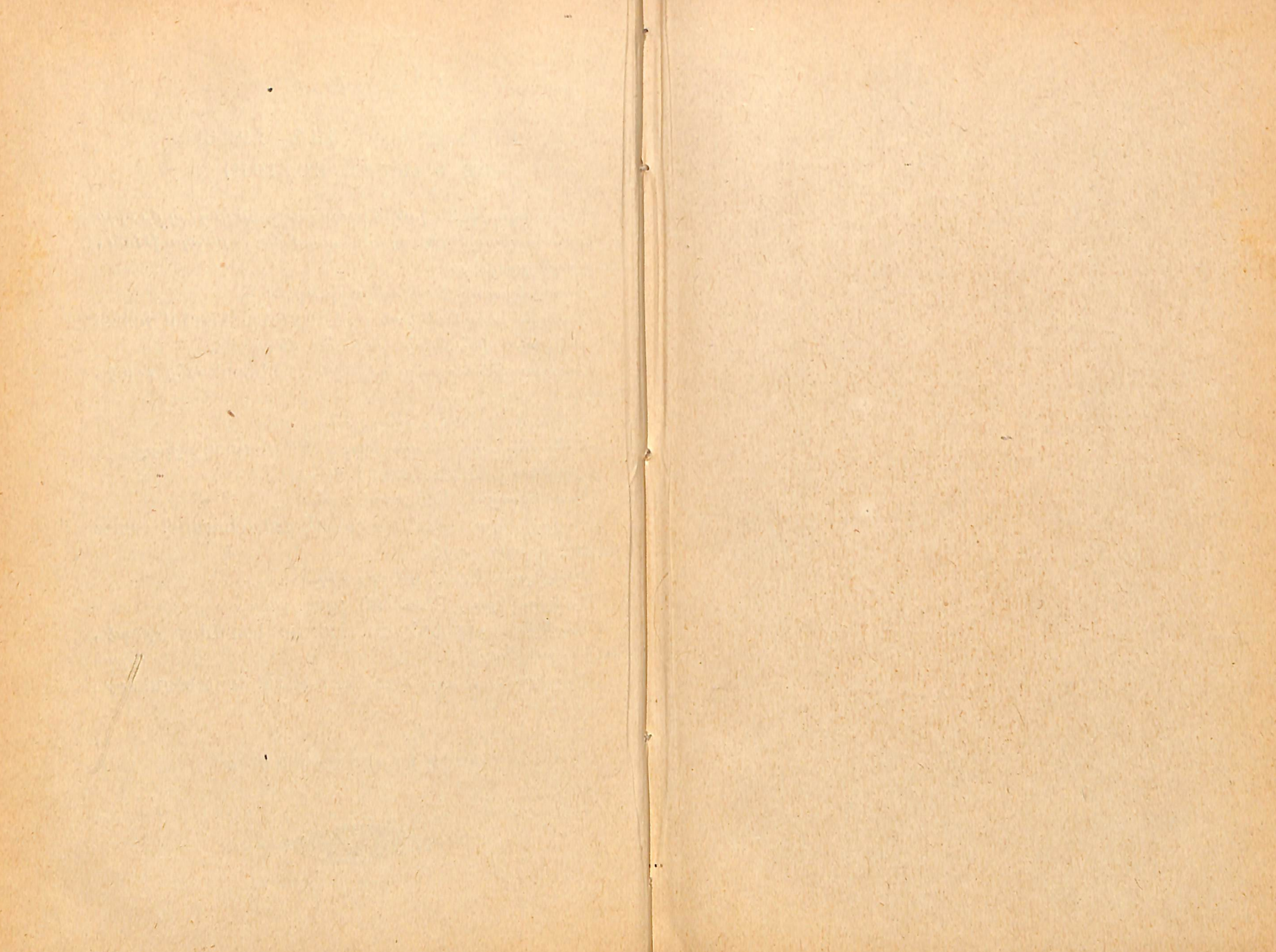
Ասլերու, Oh! ha! miséricorde! bon Dieu! բարէ,
տէր ողորմեա : [իշտ :

Ազգելու, Holà! hem! oh! gare! tout beau! այ :

Վ Ե Ր Ջ Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Մ Ա Ս Ի Ն

2013

928

« Ազգային գրադարան

NL0058780

